

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Lasten hyvinvointi kuvina Keravan kunnallisessa päiväkodissa

Åhman, Johanna

2016 Laurea

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Laurea-ammattikorkeakoulu

Lasten hyvinvointi kuvina Keravan kunnallisessa
päiväkodissa

Johanna Åhman
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Elokuu 2016

Åhman Johanna

Lasten hyvinvointi kuvina Keravan kunnallisessa päiväkodissa

Vuosi

2016

Sivumäärä

56

Toteutin toiminnallisen opinnäytetyöni eräissä Keravan kunnallisessa päiväkodissa ja se koostui neljästä toiminnallisesta ohjaustuokiosta, viikon kestoisesta valokuvausviikosta sekä tuotoksena syntyneestä hyvinvointinäyttelystä. Kohdejoukkonani toimi seitsemän 5-vuotiasta lasta. Opinnäytetyössäni pyrin luomaan leikkilisiä, lapsia yhteiseen toimintaan osallistavia toimintatuokioita. Toimintatuokioiden ideana oli orientoida lapsia hyvinvoinnin teemaan sekä ilmentää sitä mitä kaikkea kuuluu lasten hyvinvointia tukevaan arkeen lasten näkökulmasta. Opinnäytetyöni tavoite oli saada lasten omat äänet kuuluviin toiminnallisten tuokioiden tuosten sekä lasten kuvista kootun hyvinvointinäyttelyn avulla. Tämän työn teoreettinen viitekehys koostuu lasten hyvinvoinnista, osallisuudesta sekä valokuvaamisesta itseilmaisun välineenä. Myös yhteisöllisyydellä on suuri rooli opinnäytetyössäni. Teoriaosuudesta muodostui kokonaisuus, minkä osa-alueet tukevat toinen toisiaan.

Tiedonkeruumenetelmänäni toimi havainnointi sekä ryhmähaastattelu. Roolini toiminnassa oli osallistuva havainnoitsija. Toimintaani osallistui lisäksi päiväkodin työntekijä, jonka havainnot toivat työlleni objektiivisuutta. Työni arviointiosuudessa on mukana myös lapsilta saamani palaute. Lapsille luontainen tapa oppia ja kokea on juuri leikin, liikunnan, tutkimisen ja eri taidemenetelmien kautta. Näitä hyödynsin työni toiminnallisessa osuudessa.

Lapset kokivat toiminnan innostavaksi ja mukavaksi. Tämä näkyi esimerkiksi toimintatuokioiden rauhallisessa ja sallivassa ilmapiirissä sekä lasten iloisessa asenteessa. Lasten ottamista valokuvista käy ilmi että he pitävät päiväkodin arjessa tärkeänä erityisesti kavereita, omia leluja ja hassuttelua. Erityisen toimiviksi asioiksi toiminnassa osoittautuivat sen tarkka suunnittelu, lapsilähtöisyys sekä monipuoliset sisällöt. Kehitysehdotukseksi nousi arempien lasten innostaminen mukaan toimintaan. Yhteisöllisen toiminnan kompastuskivenä saattaa usein olla arempien lasten vetäytyminen aktiivisempien tieltä. Opinnäytetyöstäni käy ilmi että lapsia osallistavalle toiminnalle on kysyntää ja mahdollisuuksia varhaiskasvatuksen kentällä.

Avainsanat: lasten hyvinvointi, osallisuus ja valokuvaaminen itseilmaisun välineenä.

Johanna Åhman

Children's well-being in pictures in Kerava's municipal day-care center

Year	2016	Pages	56
------	------	-------	----

I arranged my functional thesis in a municipal day-care center in Kerava. This thesis includes four functional guided activities sessions, one week lasting photography week and photograph exhibition called: "children's well-being exhibition". That exhibition was the result of my thesis. Seven children aged five took part in my thesis so they were my target group. I wanted to arrange playful and corporate activities which may reflect the fact what belongs to children's well-being supports for day-care life. Purpose of this thesis was to get the children's voice heard through the well-being exhibition. In the theoretical part of this thesis orientates to children's well-being, participation and photography as a tool of self-expression. These areas complemented each other in this thesis. Subject of community plays big role in my thesis also.

I used observation and group interview as data collection method and my role was participating observer. Second observer was an employee of the day-care center. She gave objectivity to evaluating section. Evaluation of the work section has also included the feedback received from the children. Children learn naturally by play, examination and different art methods and those methods were included in functional partition in my thesis.

Children found that the activities were inspiring and comfortable. This was shown for example in a peaceful and permissive atmosphere and children's joyful attitude. Photographs taken by children shows that in their opinion the important things in day-care are friends, own toys and nonsenses. Good qualities of activities were especially good planning, child-orientation and versatility. Possible further improvements could include extra inspire and attention of withdrawn children. They can easily stay in active children's shadow. As the outcome of this thesis is the fact that this kind of action has demand and opportunities in the field of early childhood education.

Keywords: children's well-being, participation and photography as a tool of self-expression.

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Toimintaympäristö ja lähtökohdat	7
3	Hyvinvointi	9
3.1	Lasten hyvinvointi varhaiskasvatuksessa	10
3.2	Yhteisöllisyyden vaikutukset	11
4	Lasten osallisuus	12
4.1	Osallisuuden muodot	13
4.2	Kasvattajan rooli	13
4.3	Osallisuuden kompastuskivet varhaiskasvatuksessa.....	14
5	Valokuvaaminen itseilmaisun välineenä	15
6	Toiminnallinen opinnäytetyö.....	15
6.1	Tavoite ja rakenne	16
6.2	Tutkimusongelma sekä tiedonkeruumenetelmä	17
7	Toiminnalliset tuokiot.....	18
7.1	Ensimmäinen toimintatuokio.....	18
7.2	Toinen toimintatuokio.....	22
7.3	Kolmas toimintatuokio	25
7.4	Neljäs toimintatuokio	27
8	Valokuvausjakso ja hyvinvointinäyttely.....	29
9	Johtopäätökset hyvinvointinäyttelyn annista	30
10	Arviointi.....	31
10.1	Lasten arviointi	32
10.2	Työntekijän arviointi	33
10.3	Oma arviointi	34
10.4	Eettisyys ja luotettavuus.....	36
11	Ammatillinen kasvuni.....	38
12	Yhteenveto ja pohdinta	39
	Lähteet	42
	Kuviot.....	44
	Liitteet.....	45

1 Johdanto

Lasten osallisuus on paitsi lasten oikeus, myös varhaiskasvatuksen mahdollisuus valjastaa lapsen omat voimavarat ja taidot käyttöön. Alati teknologisoituvaa maailmamme tarjoaa yhä enemmän tapoja dokumentoida varhaiskasvatuksen arkea. Lasten luontainen tapa toimia ja ajatella on leikin, liikunnan, tutkimisen ja eri taiteen alueiden keinoin. Ei ole siis ihme että juuri näihin asioihin varhaiskasvatuksen kehittämistyö usein painottuu. Kuitenkaan ei pidä unohtaa kaikkein keskeisintä asiaa: lasten hyvinvointi, mikä on kaiken lasten kanssa tehtävän toiminnan perustavoite.

Tähän työhön olen pyrkinyt kokoamaan sellaista teorian tietoa mikä on keskeisessä osassa toiminnallisessa opinnäytetyössäni. Paitsi että teorian tieto toimii toimintani perustana, sen osat alueet myös tukevat toinen toisiaan. Lasten itseilmaisu, osallisuus ja yhteisöllisyys tukevat jokainen tahollaan lasten hyvinvointia. Teorian tieto toimii myös perusteluna sille, miksi toiminnastani muodostui juuri sellainen kuin se oli. Vaikka lasten hyvinvointi on paljon käsitelty ja tutkittu aihe, on aihetta mielestäni vähän tutkittu toiminnallisten menetelmien kautta varhaiskasvatusympäristössä. Koin aiheen sekä tärkeäksi, että itseäni innostavaksi. Valokuvaamisen lasten itseilmaisun välineenä houkutti minua aiheen ajankohtaisuuden vuoksi.

Opinnäytetyöni käsittelee lasten hyvinvointia, osallisuutta, sekä itseilmaisua valokuvaamisen keinoin, mutta tarkoitus on saada lasten omat äänet kuuluviin. Lapsilta saatua tietoa oli tarkoitus ilmentää heidän itsensä ottamien valokuvien ja toiminnallisten tuotosten avulla. Toiminnallisen opinnäytetyön on tarkoitus tuottaa tietoa joka hyödyttää toimintaympäristössä misä tutkija toimii. Valitsin opinnäytetyöni aiheen oman kiinnostukseni ja toimintaympäristön tarpeen pohjalta.

Tässä opinnäytetyössäni esittelen aluksi työni lähtökohdat. Käsitteelen toimintaani vaikuttanutta lainsäädäntöä sekä kuntakohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa ja strategioita. Tämän jälkeen esittelen työni teoriaosuuden, mikä rakentuu lasten hyvinvoinnin, osallisuuden ja valokuvaamisen itseilmaisun välineenä ympärille. Lopuksi esittelen konkreettisen opinnäytetyöni ja kehitysideani.

2 Toimintaympäristö ja lähtökohdat

Opinnäytetyöni idean sain kampukseni hankeinfosta, missä esiteltiin mahdollisia opinnäytetyön aiheita ja hankkeita. Keravan kaupungin kasvatusta ja opetustoimen varhaiskasvatusosion löysin itseäni kiinnostavan aiheen: "Lasten hyvinvointi ja sen esiin saaminen varhaiskasvatuksessa esimerkiksi valokuvien avulla". Sain ajatuksen tehdä opinnäytetyöni kolmannessa harjoittelupaikassani eräässä Keravan kunnallisessa päiväkodissa. Sovin tapaamisen päiväkodin johtajan kanssa ja hän innostui suunnitelmastani. Hän kertoi aiheen sopivan hyvin talon pääpainopistealueisiin sekä kehittämistyöhön. Toimipisteen toimintakaudelle kaivattiin projekti- ja muotoista työtä, joten opinnäytetyöni muodostui toiminnalliseksi opinnäytetyöksi.

"Kunnalliset päiväkodit tarjoavat koko- ja osapäivähoitoa alle kouluikäisille lapsille. Toiminta on tavoitteellista ja siitä vastaa kasvatustalouden koulutuksen saanut henkilöstö." (Keravan varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 4.) Minulle oli tärkeää luoda päiväkotiin sellaista toimintaa ja tuotosta, mikä on päiväkodin toiminta-ajatuksien ja painopistealueiden mukaista. Tavoitteena oli että työni hyödyttää juuri tätä kyseistä päiväkotia ja että se voisi vielä tulevaisuudessa toimia tämän kehittämistyön tukena. Työni teoriaosuus tuki talon painopistealueita sekä omia kiinnostuksenkohteitani.

Pyrin toiminnassani eettisyyteen ja ennen toiminnan alkua tutustuin päiväkodin toimintaan vaikuttaviin yleisiin näkökulmiin, suunnitelmiin, lainsäädäntöön ja strategioihin. Päiväkodissa toteutetaan Keravan varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmaa. Päiväkodissa näkyi selvästi monikulttuurisuus, joten minun tuli toiminnassani kiinnittää huomiota lasten kielelliseen taitoon ja kulttuurisensitiivisyyteen. Kulttuurisensitiivisyys tarkoittaa eri kulttuurien tuntemusta ja arvostamista. Kulttuurisensitiivinen työote on osa varhaiskasvattajan ammattitaitoa. (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 2015.)

Lapsella on YK:n kansainvälisen lapsen oikeuksien yleissopimuksen (12. artikla) mukaan oikeus osallisuuteen kaikissa häntä koskevissa asioissa. Lapsen ikä- ja kehitystaso huomioon ottaen on lapsella oikeus oman mielipiteensä ilmaisemiseen. Hänellä on myös oikeus siihen, että hänen etunsa laitetaan ensisijalle, henkiinjäämiseen, elämään, kehitykseen sekä syrjimättömyyteen. Lapsia tulee kohdella tasa-arvoisesti yksilöinä ja antaa heille mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. (Unicef, yleissopimus lasten oikeuksista.) Maailman laajimmin ratifioitu sopimus on lasten oikeuksien sopimus. Kun sopimus on ratifioitu, valtio on sitoutunut järjestämään toimintansa ja lakinsa tätä vastaavaksi. (Unicef.) Muita lasten oikeuksiin vaikuttavia lakeja Suomessa ovat mm. perustuslaki ja lastensuojelulaki.

Keravan varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu koskemaan lapsia ikäluokissa 0-8 vuotta. Sen arvot perustuvat jokaisen lapsen oikeuteen olla lapsi, kasvaa, kehittyä, leikkiä ja oppia omista lähtökohdistaan yhteisön jäsenenä. Siinä painotetaan lapsilähtöisen toiminnan tärkeyttä. Lapsilähtöiseen toimintaan sisältyy lasten yksilöllisten tarpeiden ja kokemusten huomiointi. Tällöin toiminnassa otetaan huomioon lapsen kehitystaso, kulttuuritausta sekä kasvuympäristö. Lasten omia ideoita ja tapaa toimia, kokea ja oppia tulee arvostaa sekä pyrkiä ottamaan nämä huomioon päiväkotiarjessa. Lapsilähtöisessä toimintaympäristössä pyritään turvallisuuden, monipuolisuuden sekä myönteiseen ilmapiiriin. (Keravan varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 6-8.) Toiminnassani painotin lasten tasa-arvoa, yhteisöllisyyttä, lapsilähtöisyyttä ja osallisuutta turvallisessa ympäristössä.

Toimintani sijoittui varhaiskasvatuksen kentälle. Varhaiskasvatuksen perusteissa varhaiskasvatus määritellään pienten lasten elämänpiireissä tapahtuvaksi kasvatukselliseksi vuorovaikutukseksi. Varhaiskasvatus on lapsen hoitoa, kasvatusta ja opettamista. Varhaiskasvatustoiminnan tulee olla pedagogista, suunnitelmallista sekä tavoitteellista. Varhaiskasvatuksen tulee siis olla perusteltua, sellaista minkä taustalta löytyy ammattihenkilön teoreettinen ja käytännöllinen osaaminen. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 12-13.) Hyvä varhaiskasvatus tarjoaa lapselle perusteltua ja tavoitteellista toimintaa, tarjoten samalla hyvän, sallivan ja turvallisen ympäristön kasvaa ja kehittyä (Koivunen 2009, 11-12).

Suunnitteluvaiheessa kartoitin yhdessä toimintani havainnointiin osallistuvan työntekijän kanssa tilan, mikä oli turvallinen ja mahdollisimman hyvin ryhmän yksityisyyttä kunnioittava. Valitsemani tila oli eristettävissä muusta päiväkodin toiminnasta eikä sisältänyt vaaraelementtejä. Toimintatavaksi valitsin pienryhmätoiminnan, sillä pienryhmätoiminnassa aikuisen saatavilla oleminen onnistuu parhaiten. Lapselle on tärkeää nähdä aikuinen ja tulla nähdyksi yhteisessä toiminnassa. Lasten turvallisuus perustuu ennakoitavuuteen ja aikuiskontaktin vakauteen. Voisikin sanoa että aikuisen levollisella läsnäololla on lapset yhteiseen leikkiin vapauttava voima. (Kalliala 2009, 51.)

Järjestin toimintani 3-5 vuotiaiden ryhmän viisivuotiaille. Viisivuotiaat lapset harjoittelevat osallistumista omaan yhteisöönsä. Heille on tärkeää tuntea että heidän mielipiteitään kuunnellaan ja otetaan huomioon. (Piiroinen 2007, 9.) Viisivuotias saattaa toiminnassaan olla välillä rauhaton ja ailahdella tunteissaan. Hän kaipaa toiminnassaan huolenpitoa, kannustamista, tukea ja kiitosta. Tässä iässä lapset harjoittelevat moraalista ja sosiaalista kanssakäymistä. Liikunta ja monipuolinen tekeminen tuottavat iloa ja erilaisten leikit ja säännöt kiinnostavat. Viiden vuoden iässä lapsi muistaa jo paljon asioita. (Mannerheimin lastensuojelu liitto, vanhempainetti.)

Viisivuotias pitää kavereita tärkeänä ja leikin pitkäjänteisyyttä opitaan yhä enemmän. Hän pystyy toimimaan isossa ryhmässä ja osaa selvittää ristiriitatilanteita, mutta tarvitsee niissä myös vielä aikuisen apua. Vaikka itsekeskeinen toiminta usein vielä näkyy, pystyy viisivuotias jo usein ymmärtämään miltä toisesta tuntuu. (Ojanen ym. 2013, 170.) Suunnittelinkin viisivuotiaille järjestettävän pitkäjänteistä ryhmätoimintaa, jossa käsiteltiin esimerkiksi tunnetaitoja.

Psykologi Erik H. Eriksonin luoma psykososiaalisen kehityksen malli avaa lasten elämän varrella käytäviä kriisejä ja niiden tarkoituksia. Hänen mukaansa lapsen kehitys on prosessi, joka jatkuu läpi koko elämän. Kun lapsi selviää kehityshaasteesta, muodostuu hänelle suotuisa perusta jatkokehitykselle ja antaa lapselle itseluottamusta ja voimia kohdata tulevat haasteet. Epäonnistumiset taas johtavat siihen, ettei ihminen saa tarpeeksi valmiuksia uusien haasteiden kohtaamiseen. Tämän mallin mukaan viisivuotias lapsi uskaltaa jo aiempien kehityshaasteiden pohjalta toimia itsenäisesti ja tutkia ympäristöään. Lisääntyvät säännöt ja rajat tuovat haastetta tälle ikävuodelle. Aikuisen reagointi lasten kysymyksiin ja taitoihin on olennaista kehityshaasteen suorittamisen kannalta. Lasta ei tule rangaista ilman perusteluita tai asettaa syyllisen asemaan. On tärkeää että lapsen kanssa keskustellaan avoimesti rajoista ja häntä askarruttavista asioista. Näin hän uskaltaa jatkossa ilman syyllisyyttä esittää tunteitaan ja näkemyksiään. Viisivuotias lapsi on mielenmaisemaltaan utelias ja haluaa oppia kaiken. (Ojanen ym. 2013, 146 - 147.)

Toimintani havainnoinnissa ja arvioinnissa kiinnitin huomioni toimintani lapsilähtöisyyteen, toimivuuteen, vaikuttavuuteen, tarkoituksenmukaisuuteen sekä eettisyyteen. Toimintani perustui leikillisyyteen sekä mahdollisimman monipuoliseen toimintaan. Tavoitteena oli että mahdollisimman moni lapsi saisi kokea itselleen mielekästä toimintaa sekä tuntea voineensa ilmaista itseään itselleen luontevalla tavalla. Toiminnassa osallistin lapset mukaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Halusin tarjota heille myös tietoa päiväkodin toiminnan takana olevista perusteista ja näin osallistaa heitä yhteiseen toimintakulttuuriin.

3 Hyvinvointi

Hyvinvointi on käsitteenä moniulotteinen. Näkökulma hyvinvointiin voi määrittyä esimerkiksi tieteenalan tai kulttuurin mukaan. Hyvinvointi voi olla joko objektiivista tai subjektiivista, riippuen siitä voiko sitä määritellä ulkoapäin vai onko se aina henkilökohtainen tuntemus. Kuitenkin hyvinvoinnin määrittäminen liittyy aina moraaliseen näkemykseen siitä mitä onnellisuus ja hyvä elämä ovat. Se on siis sidoksissa määrittäjän arvoihin. (Salmi & Lipponen 2013, 3.) Hyvinvointi voidaankin nähdä olevan psykologista onnellisuutta laajempi käsite, joka kattaa kaiken sen, mikä on hyvää elämää yksilölle (Mattila 2009). Hyvinvoinnin mittaamiseen voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, mitkä vaihtelevat sekä ajallisesti että paikallisesti (Paananen 2006,7).

Suomen kielessä hyvinvointi sanaan liitetään usein käsitteet: welfare, wellbeing ja quality of life. Welfare käsite viittaa yhteiskuntapoliittiseen toimintaan. Siinä hyvinvointi mielletään liittyvän yhteiskunnallisiin olosuhteisiin, missä kansalaiset voivat tavoitella hyvänä pidettyä elintasoja ja elinoloja. Tähän vaikuttavat mm. yhteiskunnan resurssit ja niiden jakautuminen. Wellbeing ja quality of life viittaavat taas hyvänä koettuun olotilaan ja elämänlaatuun. (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011,3.)

Akateemikko Erik Allardt loi pohjoismaissa tunnetun hyvinvointimallin. Hänen mukaansa hyvinvointi on määritelty tarvekäsitteen avulla. Tällöin hyvinvoinnin aste määräytyy tarpeentyydytyksen asteen mukaan. Tarpeilla hän viittaa perustarpeisiin, joiden tyydyttämättä jättäminen merkitsee huonoja olosuhteita. Nämä tarpeet hän on jakanut kolmeen perusluokkaan: elintaso (having), yhteisyyssuhteet (loving) ja itsensä toteuttamisen muodot (being). Elintasolla Allardt viittaa siihen mitä kaikki ihmiset tarvitsevat (esimerkiksi ravinto ja lämpö). (Allardt 1976,32, 39.) Yhteisyyssuhteet viittaavat ihmisen tarpeeseen kokea solidaarisuutta ja toveruutta. Ihmisellä on tarve kuulua jäsenenä sosiaalisten suhteiden verkostoon, missä toisista pitäminen ja välittäminen ilmaistaan. Itsensä toteuttaminen on taas vaikeammin määriteltävä käsite. Se voidaan nähdä ihmisen tunteena omasta korvaamattomuudestaan, arvannon saamisena, mahdollisuutena harrastuksiin sekä vapaa-ajan toimintaan ja mahdollisuutena poliittiseen osallistumiseen. (Allardt 1976, 42-48.)

3.1 Lasten hyvinvointi varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatuksen ensisijainen tavoite on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia (Reunamo 2014, 23). Lasten oikeuksien pohjalta luodun kansainvälisen hyvinvointikeskustelun mukaan lasten hyvinvoinnilla on nähty olevan erilaisia ulottuvuuksia. Jokaisella hyvinvoinnin ulottuvuudella voidaan puhua erilaisista resursseista ja voimavaroista, joiden avulla lapsi voi tehdä itseään koskevia päätöksiä ja pyrkiä hyvinvointiin. Nämä hyvinvoinnin ulottuvuudet ovat: protection (suojelu), provision (voimavarat) ja participation (osallisuus).

Suojelu ulottuvuus korostaa terveyttä, läheisyyttä, lähiverkostoja sekä turvallisuutta. Lapsella on luontainen tarve kuulua johonkin, tulla kuuluksi ja luoda sosiaalisia verkostoja. (Paananen 2006, 8-9.) Voimavara ulottuvuus pitää sisällään lasten taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet ja mahdollisuudet. Mielenkiintoinen tekeminen, osallistava toiminta ja oppimisen tuki ovat esimerkkejä tämän ulottuvuuden resursseista. (Paananen 2006, 8-9.) Lasten osallisuudesta lisää kappaleessa: "lasten osallisuus".

Näiden ulottuvuuksien resurssit tuli olla tarjottuna myös toimintani aikana, jotta toiminta olisi eettisesti kestävä ja tavoitteisiini vastaavaa. Turvallisen ympäristön, luottamuksellisen

ja tasa-arvoisen ilmapiirin sekä lapsia osallistavan toiminnan luominen olivat tässä avainasemassa. Aikuisena minun tuli olla alati lähellä, tukena ja turvana. Tiedon tarjoaminen lapsille heille ymmärrettävässä muodossa, vapaaehtoisuus toimintaan sekä arkirutiinien häiriintymätömyys pyrkivät taas suojelemaan lasten fyysisiä ja oikeudellisia tarpeita.

Hyvinvoiva lapsi on kiinnostunut ympäristönsä ihmisistä sekä leikkii, oppii ja toimii heidän kanssaan. Varhaiskasvatus mikä edistää pitkällä tähtäimellä lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, tarjoaa lapselle merkityksellisiä oppimisen sisältöjä ja antaa heidän perehtyä itselleen ominaisiin toimintatapoihin. Se antaa lapsille mahdollisuuden kokea iloa ja pyrkii tukemaan lasten valmiuksia sosiaalisten suhteiden luomiseen sekä itsenäiseen toimimiseen. (Heikka yms. 2009, 22- 23.) Työni arvioinnissa keskityin ohjatun toiminnan ilmapiiriin, lasten kokemuksiin ja osallisuuteen sekä siihen miten yhteinen toiminta lasten välillä sujui.

3.2 Yhteisöllisyyden vaikutukset

Yhteisöllisyys ja yhteinen tekeminen olivat toiminnallisten tuokioiden lähtökohta. Yhteisöllisyys mielletään usein laadulliseksi ihannelaksi, mikä on tavoittelemisen arvoinen. Sen puuttumisella on jopa nähty olevan vaikutusta yhteisöjen ja yhteiskunnan ongelmiin. Marjanen ja kumppanit määrittävät yhteisöllisyyden ihmisen kokemukseen perustuvaksi tunteeksi yhteisöön kuulumisesta sekä yhteisön merkitykseksi yksilölle ja hänen tarpeidensa toteutumiselle. Se on siis ryhmän jäsenten keskinäinen tunne yhteen kuulumisesta ja merkityksestä toisilleen. (Marjanen, Marttila & Varsa 2013, 23.) Yhteisöllisyydellä on nähty olevan suuri vaikutus lasten elämässä jo varhain. Hoitotilanteissa ja varhaiskasvatuksessa lapset pitävät tärkeänä mahdollisuutta leikkiä ja vuorovaikuttaa ikäistensä kanssa. (Kernan&Singer 2011, 3.) Toiminnassani pyrin luomaan yhteisöllisyyttä, sillä se tukee lasten hyvinvointia sosiaalisten tarpeiden tyydyttämisen kautta.

Lasten osallisuus yhteisöön edellyttää mm. arvoista ja säännöistä neuvottelua. Päiväkodissa lapset usein saavat ensimmäisen kokemuksen siitä millaista on olla yhteisön jäsen, miltä yhteisöön kuuluminen tuntuu ja millaisia haasteita se sisältää. Lasten kannalta on yhteisöllisyyden rakentumisessa aikuisilla keskeinen rooli. He toimivat yhteisöllisyyden kehittämisen edistäjinä sekä roolimalleina. (Marjanen ym. 2013, 22-23.)

Lasten yhteisöllisyys ilmenee lapsiryhmässä esimerkiksi niin että yhteinen toiminta muodostuu merkitykselliseksi lapsille. Tällöin ongelmatilanteissa toiminnan jatkamiseksi ja edistämiseksi nähdään vaivaa. Lapset neuvottelevat ja pyrkivät ratkaisemaan ongelman yhdessä. Yhteisöllisyys ilmenee myös mahdollisuutena onnistua, hullutella ja kannustaa toisia yhteisessä toiminnassa. Yhteisöllisessä toiminnassa vuorovaikutus on onnistunutta ja erilaisuutta sallivaa. Yhteisöllisyyden keskeisiä edistäviä tekijä ovat lasten tasa-arvoinen kohtelu sekä keskinäinen kunnioitus. Konkreettinen esimerkki yhteisöllisyyden lisääntymisestä ryhmässä on "me-

puheen” lisääntyminen. Sillä viitataan yhteiseen toimintaan ja yhteisöön. Se lujittaa lasten keskinäisiä sosiaalisia siteitä ja tunnetta yhteen kuulumisesta. (Marjanen ym. 2013, 32.)

4 Lasten osallisuus

Osallisuus voidaan määrittää monin eri tavoin ja monista eri näkökulmista. Eri teorioita yhdistävän ”lapsen osallisuus” määritelmän mukaan osallisuus nähdään ryhmätoimintana, missä lapsen rooli on toiminnan kannalta keskeinen aktiivinen toimija. Lasten osallisuuden tukemisessa on tärkeää lasten kuunteleminen sekä toiminnan ja ympäristön mukauttaminen lasten näköiseksi. (Korppi & Latvala 2010, 10.) Piironen mukaan mittarina lasten osallisuuden onnistumiselle toimii se kuinka hyvin lapset voivat oikeasti osallistua yhteisen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Varhaiset myönteiset kokemukset osallistumisesta ja vaikuttamisesta voivat vaikuttaa merkittävästi lasten myöhempiin intresseihin vaikuttaa omiin asioihinsa, omaan yhteisöönsä ja yhteiskuntaansa.

Lasten osallisuuden toteutumiselle on tiettyjä perusedellytyksiä. Näitä ovat yhteinen kieli ja kommunikointi lasten ja aikuisten välillä, lasten tiedonsaanti ja materiaaliset resurssit. Lisäksi lasten tulee voida luottaa itseensä ja muihin. Lasten yksilöllisiin tarpeisiin tulee myös voida vastata. (Hujala & Turja 2016, 50.) Esimerkiksi yksittäistä lasta, jonka kyky ajatella tai kommunikoida on rajoittunut, voidaan tukea erilaisin kommunikaatiomenetelmin. Toiminnassani käytin paljon kuvia sekä eleitä ja ilmeitä rikastuttamaan ilmaisuani. Ryhmäni yksi lapsi puhui suomea toisena kielenään. Halusin huomioida erityisesti hänen tarpeensa kommunikaatiossani.

Käsitteet osallisuus ja osallistuminen sekoitetaan usein toisiinsa. Ne kuitenkin tarkoittavat eri asioita. Osallistumisella viitataan siihen että ollaan mukana jossain tilanteessa, kun taas osallisuudella viitataan siihen että henkilö on sitoutunut johonkin toimintaan ja haluaa vaikuttaa asioiden kulkuun. Osallisuus on siis enemmänkin oma kokemus asioihin vaikuttamisesta ja yhteiseen toimintaan sitoutumisesta, eikä vain osallistumista tiettyyn yhteiseen toimintaan. (Piironen 2007, 5.)

Osallisuus ei voi syntyä ilman ryhmää. Sen tunne syntyy aina vuorovaikutuksissa toisiin. Osallistavassa ympäristössä viestintä on vuorovaikutteista ja dialogista. Tämä tarkoittaa että ryhmän jäseniä kuunnellaan aktiivisesti. Dialogisessa keskustelussa asioita kehitetään tasavertaisessa vuorovaikutuksessa. Dialoginen vuorovaikutus pitää sisällään toisten kuuntelua ja ymmärtämistä erilaisista mielipiteistä riippumatta. Yhteenvedot ja yhteisesti löydetty selitykset asioille kuuluvat myös dialogiseen keskusteluun. (Piironen 2007, 7.)

Miksi sitten lasten osallisuus on niin tärkeää lasten kanssa tehtävässä toiminnassa? Lasten osallisuutta edellyttävät tietyt lait, sopimukset ja niiden taustalla oleva yhteiskunnallinen

arvoajattelu. Lasten osallisuus on merkittävä osa varhaiskasvatuksen kehittämistoimintaa. Lasten osallisuus on myös edellytys sosiokulttuurisen oppimiskäsityksen mukaisen varhaiskasvatuksen toteutumiselle. Tämän oppimiskäsityksen mukaan oppiminen tapahtuu yhteisössä viestimällä ja vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. (Turja 2011, 26.)

4.1 Osallisuuden muodot

Toimintani osallisuuden arvioinnissa käytän apuna Tiina Piironen ”osallisuuden muodot” mallia. Mallin avulla pystyin tarkastelemaan kuinka osallisuus toteutui toimintani suunnittelussa, toteutuksessa sekä arvioinnissa. Piironen jakaa osallisuuden kuuteen erilaiseen muotoon. Näillä muodoilla on omat piirteensä ja osallisuuden kriteerinsä. Osallisuuden tarkkailuun eri muotojen kohdalla vaaditaan tarkkaavaisuutta ja havainnointia eri asioihin. Lasten osallisuudesta puhuttaessa aikuinen on keskeisessä roolissa näiden havaintojen tekemisessä.

Ensimmäinen osallisuuden muoto on ideointi-osallisuus. Tämä pitää sisällään lasten mahdollisuuden vapaiden ideoiden esittämiseen ja yhteiseen kokemiseen ideoinnista. Seuraava osallisuuden muoto on tieto-osallisuus. Tieto-osallisuudesta puhuttaessa lapsilla tulee olla tarpeeksi tietoa, jotta he pystyvät osallistumaan yhteisen toiminnan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Tieto tulee esittää lapsille ymmärrettävässä muodossa. Kolmannessa suunnitteluosallisuus muodossa lasten kanssa tehdään konkreettinen suunnitelma tulevasta toiminnasta. Aikuiselta tulee löytyä kärsivällisyyttä ja aikaa lasten kanssa toimimiseen. Myös lasten motivointi on tärkeää. (Piironen 2007, 8.)

Seuraavana muotona on päätöksenteko-osallisuus. Tämän muodon kohdalla on tärkeää että lapset ymmärtävät mitä yhdessä päätetään. Lapsille tulee saada tunne, että heillä on nyt oikeasti mahdollisuus vaikuttaa ja että päätökset viedään käytäntöön. Seuraavassa toimintaosallisuus muodossa osaaminen jaetaan sekä lasten kesken että lasten ja aikuisten kesken. Tämä monipuolistaa toimintamahdollisuuksia ja antaa toiminnalle lisää sisältöä. Viimeisenä muotona on arviointiosallisuus. Tässä arviointi on muokattava lasten kielelle, jotta he pääsevät arvioimaan mennyttä toimintaa. On tärkeää arvioida lisäksi jokaisen lapsen osallistumista. (Piironen 2007, 9.)

4.2 Kasvattajan rooli

Kasvattaja on yleisesti määritelty pienen lapsen hyvinvoinnista huolehtivaksi henkilöksi. Kasvattajan on ajateltu olevan aina kasvatettavaa vanhempi. Kasvatuksella tarkoitetaan kaikkia niitä välillisiä ja välittömiä toimia ja tekijöitä, joilla pyritään vaikuttamaan ja jotka vaikuttavat kasvatettavaan. Hyvän kasvattajan määrittely on vaikeaa mutta kasvatustietoutta on totuttu pitämään ammattikasvattajan tunnusmerkkinä. Tällöin kasvattajan toiminta perustuu perusteltuihin kasvatustekoihin. Tästä esimerkkinä on kasvattajan oman toiminnan peruste-

lun, erittelyn ja analysoinnin taito. Hän on tietoinen omasta kasvatustyylistään ja kasvatustyylistään. (Ojanen ym. 2013,32,34.)

Millainen kasvatustyyli sitten tukee lasten osallisuutta? Nykyään konstruktivistinen kasvatustyyli on vahvistanut asemaansa suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Näin ollen myös aikuinen-lapsi -suhteet ovat muuttuneet. Lapset halutaan nähdä yhä enemmän aktiivisina ja aloitteen tekijinä toimijoina. Lapset rakentavat omaa ymmärrystään fyysisen ja sosiaalisen ympäristönsä kanssa. Tämä ajattelutapa mahdollistaa myös lasten osallistamisen heitä koskevien asioiden hoitamiseen ja yhteiseen toimintaan. (Hujala & Turja 2016, 43.)

Osallisuus on usein nähty myös demokraattisena kasvatuksena. Demokraattisessa kasvatuskäytännössä osallisuus ajatellaan olevan sitä että lapset tiedostavat omat oikeutensa ja harjoittelevat niiden käyttöä. Demokraattisiin toimintatapoihin kuuluvat mm: oman vuoron odottaminen ja kaverin kuuntelu. Nämä taidot vaativat harjoittelua ja aikuisen tuki sekä kannustus ovat avainasemassa. Demokratisuuden periaatteita ovat, että lapset tulevat tietoisiksi oikeuksistaan ja että jokainen lapsi voi vaikuttaa yhteisiin asioihin yhdenvertaisesti. Jokaisella lapsella on niin sanottu ”oma muiden kanssa tasavertainen ääni”. (Heikka yms. 2014, 29-30.)

4.3 Osallisuuden kompastuskivet varhaiskasvatuksessa

Osallistavaa toimintatapaa ei ole aina mutkatonta toteuttaa varhaiskasvatuksessa. Ongelmia voi aiheuttaa pedagogiikassa osallisuuden liian kapea rajaaminen. Tällöin esimerkiksi osallisuus mielletään vain lasten kuuntelemisena, eikä heitä oteta mukaan päätöksentekoon. Lasten osallisuuden vaatimuksen korostaminen työyhteisössä voi tuntua kohtuuttomalta lisältä muutenkin kiireiseen arkeen. (Heikka ym. 2014, 36-39.) Lasten osallisuus ei kuitenkaan ole vain lasten toiveiden täyttämistä vaan myös niiden toteuttamisen mahdollisuuksista keskustelemista.

Lasten taitojen väärinymmärtäminen tai valittavien vaihtoehtojen liiallinen rajaaminen voi koitua myös osallistamisen esteiksi. Lapsi ei välttämättä pysty hahmottamaan kaikkia tarjolla olevia vaihtoehtoja tai koe oloaan tarpeeksi turvalliseksi valintahetkellä ja päätyy tämän vuoksi valitsemaan eri vaihtoehtoja aina ”tutun ja turvallisen”. (Heikka ym. 2014, 36-39.) Tällöin toiminta on vain näennäisesti osallistavaa, eikä lapsi pääse ilmaisemaan todellista mielipidettään.

Myös lasten erilaisuus luo haasteita lasten osallisuuden kehittymiselle. Osallisuuden ja demokraattisuuden lisääntyessä lisääntyy myös riski siihen että aremmat lapset jäävät aktiivisempien varjoon. Myös erityisen tuen tarpeet tuovat omat haasteensa toimintaan. Tällöin on hyvä

muistaa kasvattajan rooli innostajana ja pyrkiä kehittämään jokaiselle lapselle sopivat toimintatavat saada oma äänensä kuuluviin ja osallistua toimintaan. (Heikka yms. 2014, 36-39.)

5 Valokuvaaminen itseilmaisun välineenä

Opinnäytetyöni tavoitteena oli saada lasten omat äänet kuuluviin. Viikonkestoisen valokuvaviikon aikana lapset saivat ottaa valokuvia päiväkodin arjessa olevista asioista mitkä tukivat heidän hyvinvointiaan päiväkotia arjessa. Valokuvat ovat oiva tapa saada lasten ”visuaalinen ääni” esille. Tällä tarkoitetaan lapsen kuvan ottamisen tapojen ja hänen ilmaisunsa erityisyyksien tuomista kuvan muodossa näkyväksi ja muille ymmärrettäviksi. Aikuinen voi tässä toimia visuaalisuuden tulkkina esimerkiksi haastatteleamalla kuvanottanutta lasta ja kirjaamalla ylös hänen näkemyksensä kuvan sisällöstä. On kuitenkin otettava huomioon, että kuvan todellinen tulkitsija on aina lapsi ja suurin osa hänen tulkinnastaan on aikuisen ulottumattomissa. Valokuvien avulla aikuinen voi kuitenkin saada tietoa lasten tavasta havainnoida ja nähdä maailmaa. (Setälä 2012, 31-32.)

Valokuvaamisella voi olla myös voimaannuttava voima. Voimaantuminen korostaa yksilön subjektiivista ja lisääntyntä valtaa omassa elämässään ja sen hallinnassa. Voimaantumisen edellytyksiä valokuvauksessa ovat: vallankäytön purkautuminen, tasavertaisuus sekä itsemäärittelyoikeuden toteutuminen. Tämä tarkoittaa sitä että lapsi saa vallan itse arvioida ja määrittää oman kuvansa sisällön ja tarkastella tätä tasavertaisessa ympäristössä. (Halkola ym. 2009, 211-212.) Valokuvan voima perustuu sen erityiseen todellisuuteen, kehollisuuteen ja terapeutisuuteen (Halkola ym. 2009, 213).

Valokuvat herättävät erilaisia reaktioita ja tunteita. Ne voivat avata portin joko omaan tai toisen todellisuuteen. Se miten näemme lapsen valokuvaajana, perustuu pitkälti lapsikäsitteeseemme. Kun lapsi nähdään toimijana, korostetaan hänen aktiivisuuttaan sekä mahdollisuuksiaan toteuttaa ajatuksiaan ja ilmaista tunteitaan. (Setälä 2012, 32-33.) Itse pyrin toiminnassani vaalimaan käsitystä lapsesta toimijana.

6 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, järjestämistä tai järjeistämistä. Sillä voi olla erilaisia toteutustapoja. Sen tulisi kuitenkin olla työelämälähtöinen, käytännönläheinen, tutkimuksellisella asenteella toteutettu sekä alan tietojen ja taitojen osaamista osoittava. (Vilka & Airaksinen 2003, 9-10.)

Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu kahdesta osasta: produktiosta eli toiminnallisesta osuudesta sekä opinnäytetyöraportista. Opinnäytetyöraportti koostuu teorian tiedosta sekä toiminnan dokumentoinnista ja arvioinnista tutkimusviestinnän keinoin. Teorian tiedon tulee pohjautua ammattiteoriaan ja myös toiminnan tulee pohjautua siihen. Opinnäytetyössä tulee siis olla näkyvillä teoriallinen viitekehys. Tämän viitekehysten valinta tulee myös olla perusteltu raportissa. Toiminnallisen opinnäytetyön toteutustapoja on monia ja tuotoksena voi syntyä esimerkiksi opas tai näyttely. Tekijän tulee ilmentää tutkivaa ja kehittävää työtettä. Tällöin tutkija pohtii kriittisesti toimintaansa ja perustelee ja havainnoi valintojaan. (Lumme ym. 2006.)

Toiminnallinen opinnäytetyö osoittautui hyväksi tavaksi toteuttaa opinnäytetyöni, sillä se mahdollisti konkreettisen kokeilun kyseiselle toiminnalle. Toiminta palveli myös kyseistä kunallista päiväkotia missä toimin, sillä sen sisältöä pystyttiin hyödyntämään päiväkodin työnhittämistyössä. Toiminnallisuus antaa tutkimustyölle laadukkuutta juuri konkreettisuutensa puolesta. Toiminnallisen opinnäytetyöni toteutettiin lapsille tutussa ja luonnollisessa päiväkotiympäristössä.

6.1 Tavoite ja rakenne

Opinnäytetyöni tavoite oli saada lasten omat äännet kuuluviin hyvinvointinäyttelyn avulla, missä oli koottuna toiminnallisten tuokioiden tuotoksia sekä lasten ottamia valokuvia. Tavoitteenseen pyrin paitsi lasten kanssa tehdyn valokuvausprojektin ja hyvinvointinäyttelyn avulla myös luomalla leikkilisiä, lapsia yhteiseen toimintaan osallistavia toimintatuokioita, mitkä orientoivat lapsia mukaan yhteiseen toimintaan. Tuotoksena syntynyt hyvinvointinäyttely ilmensi sitä, mitä kaikkea kuuluu lasten hyvinvointia tukevaan arkeen lasten näkökulmasta. Tarkoitukseni oli ilmentää lasten käsitystä omasta hyvinvoinnistaan ja antaa näin heidän mielipiteilleen sekä sanallisen että kuvallisen ilmeisen. Näyttelystä saatua tietoa oli myös tarkoitus tarkastella ja hyödyntää päiväkodin kehittämistyössä. Halusin käsitellä lasten hyvinvointia juuri lasten omista näkökulmista.

Kohderyhmäkseni valitsin päiväkodin 3-5 vuotiaiden ryhmästä viisivuotiaiden ryhmän, mikä piti sisällään seitsemän lasta. Päädyin tähän valintaan sillä viisivuotiaiden verbaliset taidot ovat tarpeeksi kehittyneitä tämän kaltaiseen toimintaan. Toiminnassani hyödynsin paljon haastattelu- ja kuuntelutilanteita. Sanoihin perustuva vuorovaikutus muuttuu sitä merkittävämmäksi, mitä enemmän lapsi oppii käyttämään joustavasti puhettaan ja siten ilmaisemaan itseään (Ojanen ym. 2013, 180). Koska valintani koski tiettyä ikäryhmää, oli minun myös helppo perustella muulle lapsiryhmälle miksi toimintaani saa osallistua vain tietty pienryhmä.

Ennen toimintani alkua tiedotin ympäröivää työyhteisöä tulevasta toiminnastani. Tein opinnäytetyöstäni tietolomakkeen, minkä jaoin koko ryhmän lapsien vanhemmille sekä henkilökunnalle. Jaoin tämän myös ryhmäni vanhemmille, joiden lapset eivät osallistuneet toimintaan, sillä toiminta tapahtui arjessa koko ryhmän yhteisissä tiloissa. Lisäksi jaoin kaikille vanhemmille laatimani kuvauslupalaput (Liite 1). Kuvausluvat päätin kysyä koko ryhmän vanhemmilta, sillä lasten kuvissa saattoi esiintyä myös ryhmän muita lapsia. Koska osa ryhmän vanhemmista puhui äidinkielenään muuta kuin suomea, käänsin kuvauslupalaput myös englanniksi. Ennen toimintani alkua laadin ryhmän oveen myös kuvallisen esittelylapun itsestäni sekä suomeksi että englanniksi.

Opinnäytetyössäni sain aikaan yhdessä lasten kanssa tuotoksen, mikä tuli näkyville lasten ryhmän seinälle. Hyvinvointinäyttelyn valmistuttua lähetin hyvinvointinäyttelykutsun (liite 2) ryhmäni lasten vanhemmille sekä talon henkilökunnalle. Näin lapsille tärkeät asiat saivat kuvallisen sekä sanallisen ilmiänsä ryhmän lasten, aikuisten, talon henkilökunnan ja vanhempien keskuudessa. Ennen valokuvien ottamista ja hyvinvointinäyttelyä minun tuli orientoida lapsia erilaisin menetelmin hyvinvoinnin teemaan. Ensimmäisten toimintakertojen aikana lapset saivat tuoda ilmi omia kokemuksiaan ja näkemyksiään yleisesti hyvinvointiin liittyvistä asioista sekä käsitellä aiheita kanssani yhdessä tutkien ja leikkien. Viimeisten toimintakertojen aikana lapset pääsivät harjoittelemaan ja käsittelemään valokuvaamista itseilmaisun välineenä. Toiminnassani pidin tärkeänä erilaisten virikkeiden ja itseilmaisukanavien monipuolisuutta, jotta jokainen lapsi voisi nauttia ja oppia toiminnasta itselleen ominaisilla ja miellyttävillä tavoilla.

6.2 Tutkimusongelma sekä tiedonkeruumenetelmä

Halusin opinnäytetyössäni selvittää millaisia asioita lapset pitävät omaa hyvinvointiaan tukevinä asioina. Lisäksi halusin selvittää oliko tämän kaltaisella toiminnalla kysyntää varhaiskasvatusympäristössäni. Tutkimuskysymyksiksi muotoutuivatkin: ”Mitä asioita lapset pitävät omaa hyvinvointiaan tukevinä asioina?” ja ”Onko tämän kaltaiselle toiminnalle kysyntää myös jatkossa toimipisteessäni?”

Tiedonkeruumenetelmäksi valitsin osallistuvan havainnoinnin sekä ryhmähaastattelun. Haastatteluna toimi puolistrukturoitu teemahaastattelu. Tässä vapaammassa haastattelutyyppissä kerätään aineistoa jostain tietystä teemasta. Ryhmähaastattelussa kysymykset esitetään yleisesti kaikille. (Vilkka & Airaksinen 2003, 63.) Haastattelin lapsia hyvinvoinninteemaan ja omaan päiväkotiviihtyvyyteensä liittyen. Havainnoinnin avulla voidaan jälkeenpäin analysoida tapahtunutta sekä siihen vaikuttavia tekijöitä. Havainnoitsijana roolini oli osallistuva. Jotta aineisto ei perustuisi vain subjektiivisiin havaintoihin, oli myös tärkeää saada palautetta lapsilta ja ulkopuoliselta havaintosijalta, joka oli lapsille tuttu päiväkodin työntekijä heidän omasta ryhmästään. Hän osallistui ulkopuolisena havainnoitsijana jokaiselle toimintakerralleni. Tämän aikuisen tuttuus tuki myös lasten turvallisuuden tunnetta.

Havainnointini pohjaksi loin itselleni oman havainnointikaavakkeen (liite 3). Havainnoinnissa hyödynsin tilanneotantaa jossa ryhmää havainnoidaan tietyin väliajoin ja tietyissä tilanteissa. Osallistuvassa havainnoinnissa osallistun itse aktiivisesti toimintaan. Tämä loi oman haasteensa tiedon aktiiviseen kirjaamiseen toiminnan aikana. Havainnoissani keskityin vallitsevaan ilmapiiriin, toiminnan sisältöön, lasten osallisuuteen sekä toiminnan eettisyyteen. Lisäksi loin lasten kanssa käydyille keskusteluille oman havainnointilomakkeen (liite 4).

7 Toiminnalliset tuokiot

Toimintatuokiot koostuivat neljästä (kesto n. 30-45 min/kerta) eri toimintakerrasta lasten kanssa. Niiden tavoitteena oli orientoida lapsia erilaisin menetelmin hyvinvoinnin teemaan. Ensimmäisten toimintakertojen aikana käsittelin lasten kanssa hyvinvoinnin eri ulottuvuuksia ja niiden sisältöjä. Aiheet rajasin koskemaan juurikin fyysistä hyvinvointia, sosiaalisia suhteita ja tunteita. Aiheiden valinta perustui Allardin hyvinvoinnin tarvemääritelmän perustarpeisiin.

Valitsin ohjaustapaamisten ajankohdaksi aamupäivän ennen ulosmenoa kello: 9-9:45, sillä silloin lapset olivat usein virkeitä ja syöneet aamupalan. Minulle oli myös tärkeää ettei toimintani häirinnyt päiväkodin muuta toimintaa tai arkirutiineja. Ennen ohjaustuokioiden alkamista varasin itselleni aikaa toimintatilan valmisteluun ja tarvikkeiden keräämiseen. Kokosin jokaisesta ohjauskerrasta erillisen tarvikelistan, mistä oli hyvä tarkistaa että kaikki tarvittava oli tilassa lasten saapuessa. Lisäksi ohjaustuokioiden ohjenuorana toimi laatimani toimintasuunnitelma, mitä pidin ohjaukseni tukena. Nämä tukivat toimintani toimivuutta.

7.1 Ensimmäinen toimintatuokio

Ensimmäisen toimintakerran tarkoitus oli toivottaa lapset tervetulleiksi yhteiseen toimintaan, tiedottaa heitä tulevasta toiminnasta, herätellä ja orientoida heitä hyvinvoinnin teemaan sekä liittää heidät yhteiseen toimintaan mukaan. Aluksi kutsuin lapset järjestämäni ryhmätilaan ja pyysin heitä siirtymään pyöreälle toimintamatolle. Leikimme lasten kanssa alkuleikin nimeltä: "kurki ja sammakko." Leikki oli lapsille jo ennestään tuttu, joten sääntöjen kertominen riitti leikin aloittamiseksi. Osallistuin myös itse leikkiin ja pyrinkin omalla toiminnallani innostamaan kaikki lapset mukaan liikuntaleikkiin. Kun jokainen lapsi oli vuorollaan saanut toimia leikin johtajana, pyysin lapsia istumaan viereiselle penkkirivistölle liitutaalua vastapäätä. Itse menin istumaan liitutaalun viereen lasten kanssa samalle tasolle. Näin halusin viestiä että olimme lasten kanssa toiminnassa yhdenvertaisia.

Lasten osallisuudessa tärkeää oli tiedon saanti. Seuraavaksi tiedotinkin lapsia tulevasta opinnäytetyöstäni, sen tarkoituksesta, etenemisestä ja tuotoksesta. Painotin että osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja pyrin tarkentavilla kysymyksillä varmistumaan siitä että he olivat ymmärtäneet kuulemansa. Konkretia ja esimerkit puheessani osoittautuivat hyviksi tavoiksi käsitellä ajoittain vaikeitakin aiheita lasten kanssa. Visuaaliset kuvat ja selkeä yksinkertainen sanavalikoima olivat myös avaintekijöitä lasten ymmärryksen tukemisessa.

Loimme lasten kanssa ryhmän yhteiset pelisäännöt joita tulee noudattaa. Lapset saivat viittaamalla kertoa mitkä olivat mielestään sellaisia asioita, joita jokaisen tulisi noudattaa mukavan yhteistoiminnan aikaansaamiseksi. Autoin lapsia muotoilemaan asioita lauseiksi mikäli heidän oli vaikea muotoilla ajatuksiaan lauseiksi. Lisäksi ruokin lasten ajatuksia tarkentavilla kysymyksillä. Säännöiksi muodostuivat: ketään ei kiusata, kaikkia kuunnellaan, puheenvuoron saa viittaamalla ja jokaista arvostetaan omana itsenään. Jokainen lapsi osallistui sääntöjen ideoimiseen ja sitoutui sääntöihin omalla suostumuksellaan.

Tämän jälkeen käsiteltiin hyvinvoinnin aihetta. Mietimme yhdessä lasten kanssa mitä se sellainen vaikea sana voisi tarkoittaa. Muutaman lapsen mielipiteestä kävi ilmi että käsite ymmärrettiin tarkoittavan kiusaamattomuutta ja iloisuutta. Kerroin lapsille että hyvinvointi on kaikkea sitä mikä saa itselle hyvän olon. Kerroin että hyvinvointia lisäävät asiat ovat juurikin niitä, mitkä tuovat iloa ja tuntuvat mukavilta. Nostin liitutaalulle päiväkotikyselykartongin (kuva 2) ja kysyin lapsilta mikä päiväkodissa tuntui kivalta ja ikävältä. Kirjasin nämä asiat kyselykartongille. Kerroin lapsille että tulevissa toiminnoissa tulemme oppimaan vielä lisää hyvinvoinnista.

Seuraavaan osioon valitsin aiheiksi arjen asioita, jotka saattavat usein tuntua lasten mielestä "pakottamiselta". Nämä asiat liittyvät: arjen rutiineihin esimerkiksi nukkumiseen. (Roos 2015, 157.) Halusin lasten ymmärtävän tarkoituksia päiväkotirutiinien takaa. Tarkoitus oli käsitellä aiheen avulla hyvinvoinnin teemaa ja liittää lapset tiedoiltaan ympäröivään toimintakulttuuriin. Arjen rutiinien tarkoitus on turvata lasten fyysisen hyvinvoinnin tarpeet. Kiteytin nämä tarpeet: ravinnon, unen ja liikunnan teemoihin. Aiheita käsittelin lasten kanssa papunetistä tulostamieni kuvien avulla. Papunet on verkkosivusto, jonka kautta tarjotaan lähi ihmisille sekä alan ammattilaisille ja opiskelijoille tietoa ja materiaalia kommunikointiin (Papunet 2016). Esimerkkinä tästä oli toiminta missä näytin lapsille kuvaa haukottelevasta pojasta ja kysyin lapsilta mikä kuvan pojalla mahtoi olla? Lapset saivat viittaamalla kertoa. Näytelin myös itse elein ja ilmein tunteita, jotta lapset myös näkisivät asiat konkreettisesti. Tämän jälkeen kävimme lasten kanssa läpi kuvasarjan pojasta, hänen ruoansulatuselimistöstään, lihaksistaan ja luustostaan. Jokaisen kuvan kohdalla puhuimme siitä mitä tarvitaan, jotta pojan keho voisi hyvin.

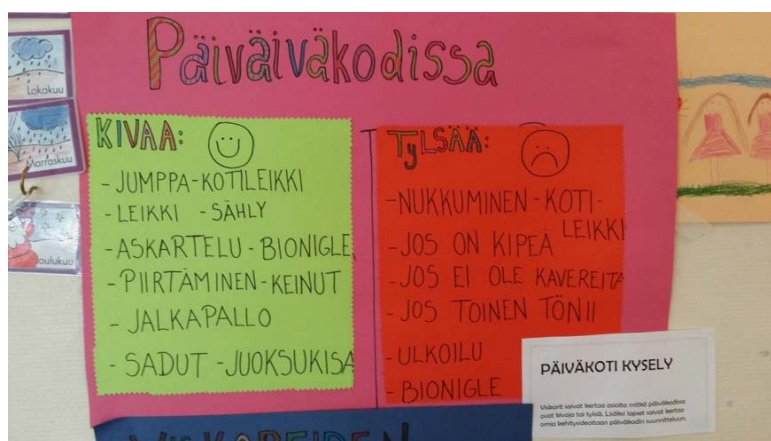
Halusin käsitellä lasten kanssa fyysiseen hyvinvointiin liittyviä osa-alueita myös toiminnallisten menetelmien avulla. Ravinto aiheen kohdalla katsoimme papunetistä tulostamiani kuvia erilaisista lautasmalleista. Lapset saivat äänestää mielestään oikeinta lautasmallia. Jokainen lapsi tunnisti ravintosuosituksen mukaisen lautasmallin. Esittelin tämän jälkeen tekemäni ruokapyramidin (kuvio 3), mikä oli jaettu eri sektoreihin ja väreihin sen mukaan mitä ruokaryhmää nämä edustivat. Kerroin lapsille piilottaneeni läheiseen kotileikkihuoneeseen kuvia ruoista, mitä oli kaksi kappaletta lasta kohti. Lasten tuli etsiä ruoat ja kiinnittää nämä oikeaan kohtaan pyramidia. Jos tehtävä tuntui liian vaikealta, pystyi kuvan toiselta puolelta katsomaan värikoodin oikeasta kohdasta. Lapset innostuivat eritoten tästä leikistä. Seurasin lapsia kotileikki huoneeseen ja pyrin kannustamaan ja kehumaan lapsia tehtävään osallistumisesta ja suorittamisesta. Lapset kannustivat ajoittain myös toisiaan. Leikin lopuksi lapset saivat vielä kertoa oman lempiruokansa. Nämä kirjasin pyramidin viereen.

Seuraavaksi tarkoitukseni oli käsitellä aihetta: uni, ”karhu nukkuu” leikin avulla, mutta tilan ahtauden takia päätin käsitellä aihetta vain keskustelun avulla. Kerroin että uni ”puhdistaa” aivoja kaikista päivän asioista. Ilveilimme lasten kanssa niin kuin olisimme hyvin väsyneitä. Liikunnan kohdalla loimme yhdessä koko ryhmän yhteisen aamujumpan (kuvio 4.), johon pyrin saamaan jokaiselta lapselta ideoita. Lapset saivat keksiä jokainen yhden liikkeen jonka kirjasin ylös. Lopuksi toteutimme muutama kertaan tekemämme jumpan. Oli tärkeää yrittää saada innostettua myös arempia lapsia mukaan toimintaan, esimerkiksi havainnoimalla lapsen elekielestä hänen toiveitaan mikäli hän ei halunnut sanallisesti kertoa. Lopuksi pyysin lapset istumaan paikoilleen ja kertosimme yhdessä mitä teimme ja mistä keskustelimme. Tämän jälkeen keräsin lapsilta palautetta haastatteleamalla sekä toiminnallisten ilmekorttien avulla. Kerroin myös seuraavan tapaamisen ajankohdan ja kiitin lapsia osallistumisesta.

Toiminta	Toiminnan tavoite	Menetelmä	Kesto	Materiaali
Alkuleikki: ”kurki ja sammakot”	Toivottaa lapset tervetulleiksi, luoda yhteisöllisyyttä tilaan.	Musiikki- ja liikuntaleikki.	5 min	Rumpu ja lyöntikapula
Kertominen tulevasta toiminnasta	Orintoiminen tulevaan toimintaan	Keskustelu.	2 min	
Projektisääntöjen luominen.	Luoda yhteisöllisyyttä ja rajoja toiminnalle.	Keskustelu ja sopiminen.	2 min	

Keskustelu hyvinvoinnista. Päiväkoti kyselyn tekeminen.	Saada lasten omat näkemykset omasta hyvinvoinnistaan esille.	Kerronta, ohjeistus ja osallistaminen yhteiseen toimintaan.	5 min	Iso kartonki, taulu ja tussi.
Unesta, liikunnasta ja ravinnosta puhuminen papunetin kuvien avulla.	Toimia orientaationa hyvinvointiteemalle.	Kerronta, ohjeistus ja osallistava leikki.	15 min	Papunet: Kuvat ihmisestä (4kpl), Kuvat aterioista (3kpl),
Piilotettujen ruokakuvien etsiminen "kotileikkihuoneesta" ja näiden kiinnittäminen ruokapyramidiin	Toimia orientaationa hyvinvointiteemalle.	Kerronta, ohjeistus ja toiminnallinen leikki.		Kuvat ruoista (8 kpl)
Ryhmän oma aamu-jumppa	Saada lapset osallistumaan yhteiseen tekemiseen, luoda yhteisöllisyyttä.	Liikunta.	10 min	
Loppukertaus, palautteen keruu.	Jättää lapsille muistikuva tapahtuneista ja tiedonkeruu.	Kerronta, toiminnallinen tiedonkeruu havainnointilomakkeeseen.	10 min	Palautelomakkeet Jokaiselle lapselle kolme kappaletta tulostettuja ilmekortteja (samat kuin havainnointilomakkeessa).

Kuvio 1: Ensimmäinen toimintakerta

Kuvio 2: Päiväkotikysely

Kuvio 3: Ruokapyramidi

Kuvio 4: Viskarijumppa

7.2 Toinen toimintatuokio

Seuraavalla toimintakerralla keskityin hyvinvoinnin sosiaaliseen ja tunne-elämän osa-alueeseen. Tämän tuokion aikana halusin lisätä lasten tietoisuutta siitä miten tärkeää hyvä ilmapiiri ja sosiaaliset suhteet ovat lasten hyvinvoinnille. Tarkoitukseni oli jälleen osallistaa lapsia yhteiseen toimintaan ja omien mielipiteidensä ilmaisuun sekä orientoida heitä tulevaan toimintaan. Ensin toteutin lasten kanssa edellisellä toimintakerralla yhdessä laaditun aamu-jumpan, sillä toimintatuokioiden samanlaisilla aloituksilla ja lopetuksilla pyrin luomaan toiminnalle jatkuvuutta. Lisäksi liikunnallisissa aloituksissa lapset pääsivät purkamaan energiansa ja liittyä osaksi yhteistä toimintaa.

Tämän jälkeen pyysin lapsia istumaan tutulle penkille mutta tällä kertaa oman nimilappunsa kohdalle. Tämän idean sain toimintani havainnointiin osallistuneelta työntekijältä. Keskustelimme lasten kanssa siitä mitä kaikkea viimeksi teimme. Kertasimme myös yhteiset säännöt ja sen mitä hyvinvointi tarkoittaa ja mitä kaikkea siihen liittyi.

Seuraavaksi kysyin lapsilta mitä muuta tarvitaan jotta päiväkodissa olisi kivaa? Lapset osasivat kertoa että voidakseen olla iloinen tarvitaan myös ystäviä. Luin lapsille lyhyen tarinan ystävydestä. Tarinan nimi oli: "Miten olisi anteeksi?" kirjoittajinaan Rieckhoff Sibylle ja Schmid Sophie. Tämän jälkeen keskustelimme tarinassa ilmenneestä ystävydestä ja siitä millainen on hyvä ystävä. Valitsin toiminnalliseen osuuteen lasten toivoman "piiloitusleikin". Kerroin lapsille että kotileikki huoneeseen on piilotettu seitsemän avainta (jokaiselle lapselle yksi), mitkä lasten tuli löytää. Avaimet löydettyään lapset saivat keksiä avaimelleen asian, jolla pystytään aukaisemaan "ystävyyden lukkoja" eli asioita jotka liittyvät hyvään ystävyteen. Jokaisen avaimen kirjoitettiin tuo tietty asia (kuvio 6). Avaimet menivät loppukäsittelyssä sekaisin, joten olisi ollut hyvä että jokaisen avaimessa olisi lukenut lapsen oma nimi.

Tämän jälkeen halusin käsitellä lasten kanssa aihetta: tunteet. Puhuimme lasten kanssa siitä mitä tunteet ovat. Aluksi kysyin lapsilta miltä heistä on tuntunut sinä päivänä. Tämän jälkeen korostin lapsille sitä että tunteita on erilaisia ja että kaikkea saa tuntea. Näytin lapsille papunetistä tulostamia tunnetiloja kuvaavia ilmekuvia. Lapset saivat arvata tunnetilan jokaisen ilmeen kohdalla. Tämän jälkeen näytin lapsille kuvallisia verbikortteja, mitkä toimivat pareina tunnekorteille. Takapuolella olivat myös numerokoodit pareille. Lapset saivat yhteistyöllä löytää oikeat parit. Joukossa oli myös kaksi ylimääräistä verbikorttia. Nämä olivat: lyöminen ja huutaminen. Keskustelimme lasten kanssa tehtävän lopuksi siitä, mitä tulisi tehdä jos oikein suututtaa.

Seuraavaksi keskustelimme siitä millainen on mukava päiväkotihenki, jossa kaikkien on hyvä olla. Pyysin lapsia istumaan matolle tekemäni "hyvän mielen päiväkoti" kartongin ympärille. Lapset saivat toteuttaa yhteispiirustuksen avulla kuvan, missä näkyvät kuvin heidän näkemyksensä päiväkodista, missä on hyvä olla. Taustalle laitoin soimaan klassista musiikkia ja lapset keskittyivätkin intensiivisesti piirtämiseen. Lapset olisivat toivoneet enemmän aikaa piirtämiselle.

Lopuksi keskustelimme kaikesta kokemastamme ja pyrimme saamaan kokonaiskuvaa hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Lopuksi puhuimme siitä kuinka tärkeää on voida leikkiä ja saada vaikuttaa siihen mitä leikitään. Tämän jälkeen oli jälleen palautteenkeruun ja loppukii-tosten aika.

Toiminta	Tavoite	Menetelmä	Kesto	Materiaali
Ryhmän oma aamujumppa	Toivottaa lapset terve-tulleiksi, sekä luoda yhteisöllisyyttä toiminnan jatkuvuutta.	Liikuntaleikki.	5 min	
Kertaus: mitä viimeksi tehtiin? mistä viimeksi keskusteltiin?	Palauttaa mieleen hyvinvoinninteema. Taata lasten tietoisuus toiminnasta.	Keskustelu.	2 min	
Ystävyyden avainten etsiminen ja tarina: "miten olisi anteeksi?"	Luoda ryhmälle yhteisiä toimintatapoja. Toimia orientaationa hyvinvointi teemaan.	Toiminnallinen leikki, tarina ja osallistava keskustelu.	5 min	Ennalta askarrellut avaimet ja taulu.
Ystävyyden avaimiin kirjoittaminen.	Orientoida lapsia hyvinvoinnin teemaan, harjoittaa lasten tunnetaitoja.	Keskustelu.	5 min	Tussi ja ennalta askarrellut avaimet.
Tunteiden tunnistaminen ja tilanteiden ratkominen.	Harjoittaa lasten tunne-elämän taitoja, orientoida lapsia tulevaan toimintaan.	Toiminnalliset tunnetehdävät.	5 min	Papunet: Tunnekortit (7 kpl) Verbikortit (7kpl)
"Hyvänmielen päiväkotit" yhteispiirustus.	Luoda yhteisöllisyyttä. Orientoida lapsia tulevaan toimintaan.	Kuvataide.	5 min	Iso kartonki, musiikkisoitin ja värikyniä.
Loppukertaus ja palautteen keruu.	Jättää lapsille muistikuva tapahtuneista ja saada lapsille positiivinen loppukuva toiminnasta.	Kerronta, toiminnallinen tiedonkeruu havainnointilomakkeeseen.	2 min	Palautelomakkeet Jokaiselle lapselle kolme kappaletta tulostettuja ilmekortteja (samat kuin havainnointilomakkeessa).

Kuvio 5: Toinen toimintakerta

Kuvio 6: Ystävyiden avaimet

7.3 Kolmas toimintatuokio

Kolmannella toimintakerralla keskityimme valokuvaamiseen itseilmaisun välineenä. Tarkoituksena oli luoda lapsille valmiudet tulevaan valokuvaustoimintaan ja saada heille kuva valokuvauksesta itseilmaisun välineenä. Aluksi kokoonnuimme jälleen yhteiseen tilaan ja toteutimme ryhmämme oman aamujumpan. Tämän jälkeen lapset istuivat penkeille merkityille paikoille ja kertosimme mitä kaikkea olimme aiemmin käsitelleet. Kertasimme mitä kaikkea hyvinvointiin liittyy ja miten nämä asiat näkyvät päiväkotia arjessa. Tämän jälkeen keskustelimme siitä millainen on valokuva. Näytin lapsille muutaman valokuvan ja kysyin mitä ajatuksia ja tunteita kuva heissä herättää ja ennen kaikkea sitä mitä kuvissa näkyy. Tiedotin lapsia tulevasta valokuvausjaksosta ja kartoitin heidän aiempaa osaamistaan ja suhtautumistaan valokuvaamiseen tarkentavilla kysymyksillä.

Seuraavaksi lapset saivat jälleen toivomansa piilotusleikin. Tällä kertaa heidän tuli etsiä erilaisia valokuvia. Valokuvien löytämisen jälkeen, jokainen lapsi sai kertoa mitä näki omassa valokuvassaan. Kerroin että jokainen näkee valokuvan omalla tavallaan ja että jokaisen tapaa nähdä ja kokea tulee arvostaa. Halusin lasten ymmärtävän ettei ole oikeaa tapaa ottaa tai tulkita valokuvaa.

Seuraavaksi leikimme "valokuvaaja" nimistä leikkiä. Leikissä lapset jakautuvat aluksi pareihin. Toinen pareista oli valokuvaaja ja toinen valokuva. Valokuvaaja sai musiikin soidessa muovata paristaan sellaisen kuin itse halusi. Musiikin loppuessa tarkastelimme syntyneitä valokuvia ja lapset saivat mahdollisuuden nimetä kuvansa. Tämän jälkeen vaihdoin rooleja. Koska lapsia oli pariton määrä, olin itse osallisena yhden lapsen parina leikissä. Leikki herätti lasten keskuudessa paljon iloa ja naurua. Heidän oli selvästi helppo heittäytyä tämänkaltaiseen toimintaan mukaan.

Lopuksi pyysin lapsia takaisin istumaan ja opetin lapsille kuinka tabletilla otetaan valokuvia. Oli hienoa huomata kuinka valveutuneita lapset olivatkaan tabletin käytössä ja valokuvaamisessa. Lapset saivat jokainen ottaa yhden harjoituskuvan tabletilla. Tämän jälkeen kerroin lapsille mitä seuraava viikko toisi tullessaan. Ideana oli että seuraavan kahden viikon aikana lapset saivat päiväkodin arjessa ottaa valokuvia niistä asioista jotka tuottavat heille hyvinvointia. Aina kun he keksivät aiheen, heidän tuli pyytää minulta tablettia käyttöönsä, jotta voisivat ottaa valokuvan. Valokuvan ottamisen jälkeen merkkasin kuvan ja lapsen antaman kuvan nimen erilliselle paperille. Lopuksi varmistin että lapset ovat ymmärtäneet tehtävän idean ja keräsin palautteen tuttuun tapaan.

Toiminta	Tavoite	Menetelmä	Kesto	Materiaali
Ryhmän oma aamu-jumppa	Toivottaa lapset terve-tulleiksi, luoda yhteisö-lisyyttä ja toiminnan jatkuvuutta.	Liikuntaleikki	5 min	
Aiemman kertaus.	Palauttaa mieleen hyvinvoin-ninteema. Taata lasten tietoisuus toiminnasta.		2 min	
Keskustelu valokuvaamisesta. Tulevan valokuvausviikon läpikäyminen.	Taata lapsien tietoisuus toiminnasta ja tiedoittaa tulevasta.		2 min	
Valokuvien etsiminen "kotileikki" huoneesta.	Orientoida lapsia tulevaan toimintaan. Korostaa jokaisen lapsen tärkeyttä toimia omana valokuvan tulkkina.	Omien tunteiden heijastaminen ja osallistava keskustelu.	5 min	Papunet: Valokuvat (8kpl).
Keskustelu siitä mitä lapset näkevät eri valokuvissa.	Orientoida lapsia tulevaan toimintaan. Saada lapsille kuva valokuvaamisesta itseilmaisun välineenä.	Valokuvaus.	2 min	Tabletti.
Leikki: "valokuvaaja"	Luoda leikillisyyttä ja yhteisöllisyyttä.	Liikunta.	5 min	Musiikkisoitin.
Tabletin käyttö ja harjoituskuvien ottaminen	Orientoida lapsia tulevaan toimintaan. Antaa valmiudet tulevaan toimintaan.	Valokuvaus.	10 min	Tabletti.
Edellisen toimintakerän yhteispiirrustuksen jatkaminen.	Saada lasten "visuaalinen ääni" kuuluviin. Ilmentää lasten omia näkemyksiään hyvinvoinnistaan.	Kuvataide.	2 viikkoa	Tabletti.

Loppukertaus ja palautteen keruu-	Muistikuvan jättäminen, tiedonkeruu.	Toiminnallinen tiedonkeruu	10 min	Palautelomakkeet, jokaiselle lapselle kolme kappaletta tulostettuja ilme-kortteja (samat kuin havainnointilomakkeessa).
-----------------------------------	--------------------------------------	----------------------------	--------	---

Kuvio 7: Kolmas toimintakerta

Kuvio 8: Lasten herättely tulevaan valokuvausviikkoon

7.4 Neljäs toimintatuokio

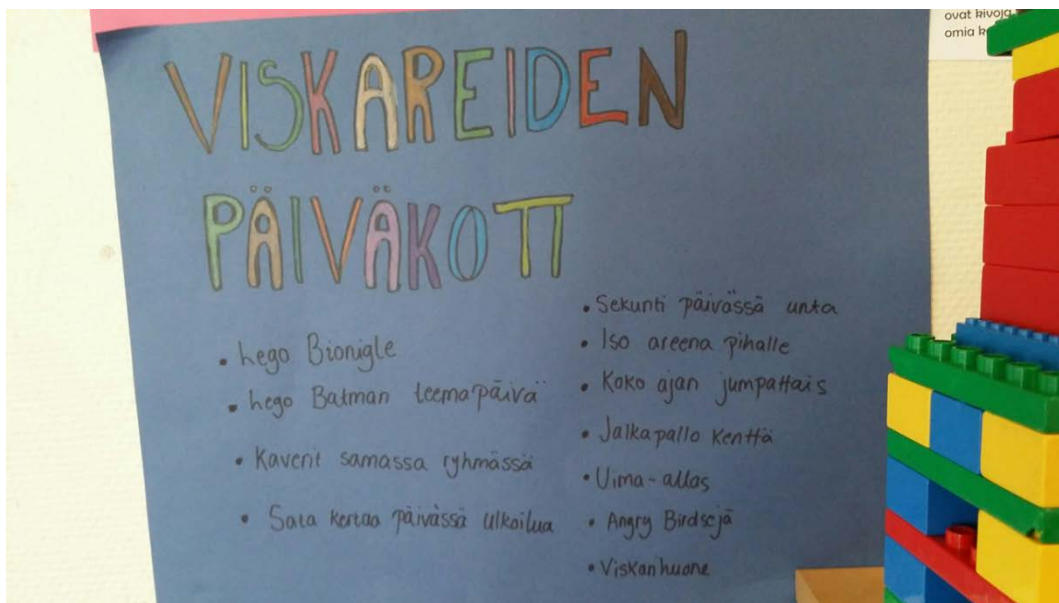
Neljännellä tapaamiskerralla kokoonnumme lasten kanssa viimeisen kerran. Tämän kerran tavoitteena oli saattaa yhteinen työ päätökseen ja näin luoda lapsille kuva toiminnan ja yhteistyön merkityksellisyydestä. Tähän mennessä lapset olivat jo saaneet ottaa valokuvia ja olimme saaneet aikaan ryhmän seinälle hyvinvointinäyttelyn. Neljännen toimintakerran tavoitteena oli saada lasten äänet kuuluviin päiväkodin arjen suunnittelussa ja toteutuksessa. Aluksi toteutin jälleen ryhmän oman aamujumpan. Tämän jälkeen leikimme liikunnallisen alkuleikin: "bailaavat sammakot", missä ideana oli tanssia musiikin soidessa ja pysähtyä hassuun asentoon sen loppuessa. Tämän jälkeen pyysin lapsia istumaan omille merkityille paikoilleen.

Lasten istuessa kertasimme yhdessä yhteiset säännöt sekä sen mitä kaikkea oli tehty ja miksi. Kerroin että hyvinvointinäyttelyn ollessa valmis, oli aika myös hieman juhlia. Kerroin piilotaneeni tällä kertaa kotileikkihuoneeseen herkkuja. Lapset pääsivät etsimään yksi kerrallaan ja keksin löytäessään he saivat käteensä myös mehulasin. Kun kaikki olivat saaneet keksin ja mehua toteutimme "viskareiden päiväkoti" nimisen toiminnan. Tässä lapset saivat itse ideoida "omaan päiväkotiinsä" asioita ja toimintoja. Vain mielikuviutus oli rajana ja jokaisen idea pääsi esille kartongille.

Lopuksi kiitin lapsia osallistumisesta opinnäytetyöhöni ja keräsin viimeisen palautteen. Painotin että palautetta antamalla pystyy itse vaikuttamaan siihen millaista toimintaa päiväkodissa järjestetään jatkossa. Lapset saivat viimeisen toiminnallisen palautteen annon jälkeen antaa vielä viimeiset suulliset palautteet. Tämän jälkeen lähdimme kaikki yhdessä katsomaan valmista hyvinvointinäyttelyä.

Toiminta	Tavoite	Menetelmä	Kesto	Materiaali
Ryhmän oma aamujumppa	Toivottaa lapset terve-tulleiksi, luoda yhteisöllisyyttä ja jatkuvuutta.	Liikuntaleikki	5 min	
Leikki: "bailaavat sammakot"	Luoda leikillisyyttä ja yhteisöllisyyttä.	Liikunta- ja musiikkileikki.	5 min	Musiikkisoitin.
Aiemman kerätyksen lopetus ja projektin loputtamisesta tiedottaminen.	Taata lasten tietoisuus toiminnasta ja tiedottaa tulevasta.	Tiedoittaminen.	2 min	
Herkkujen etsiminen "kotileikki" huoneesta.	Luoda leikillisyyttä ja yhteisöllisyyttä.	Toiminnallinen leikki.	5 min	Mehu ja keksejä.
"Viskareiden päiväkotinäyttely" harjoitus	Saada lasten omat ideat ja toiveet esille päiväkodin arjen suunnitteluun ja toteutukseen.	Osallistava keskustelu.	5 min	Taulu, iso kartonki ja tussi.
Loppukiitokset ja palautteen keruu.	Saada lapsille positiivinen olo toiminnasta, tiedonkeruu.	Toiminnallinen tiedonkeruu havainnointilomakkeeseen	5 min	Palautelomakkeet, jokaiselle lapselle kolme kappaletta tulostettuja ilme kortteja (samat kuin havainnointilomakkeessa).

Kuvio 9: Neljäs toimintakerta

Kuvio 10: Viskareiden päiväkoti

8 Valokuvausjakso ja hyvinvointinäyttely

Opinnäytetyöni tuotoksena toimi lasten oma hyvinvointinäyttely, jossa esittelimme toimintakertojemme tuotoksia sekä lasten itse ottamia valokuvia. Lähetin kutsun hyvinvointinäyttelyyn sekä toimipisteeni henkilökunnalle, että sen ryhmän vanhemmille kenen ryhmässä osallistuneet lapset olivat. Tässä kirjallisessa kutsussa kerroin näyttelyn ideasta, rakenteesta ja tavoitteista sekä siitä että näyttely kestää tietyn viikon ja löytyy ryhmämme seinältä. Näyttelyä pystyi siis tulla katsomaan koska vain, ilman erillistä järjestelyä. Valokuvissa lapset kuvasivat päiväkotiarjessa ilmeneviä asioista, jotka tuottivat hyvinvointia heidän arkeensa. Näyttelyssä lapset saivat ilmentää omaa käsitystään hyvinvoinnista, hyvästä päiväkotiarjesta ja näihin vaikuttavista tekijöistä. He saivat myös esittää omia toiveitaan päiväkotiarjen kehittämiseksi. Näitä ehdotuksia olivat esimerkiksi eri teemapäivien lisääminen ja pihan laajentaminen uima-altaalla ja jalkapallokentällä. Lasten puheesta huokui tärkeys siihen että jokainen saisi pitää ryhmässään omat kaverinsa. Kuvien lisäksi näyttelyssä oli näkyvissä toimintatuokioidemme muita tuotoksia: kirjatut mielipiteet, keskustelu aiheet ja erilliset konkreettiset tuotokset. Näin lapsille tärkeät asiat saivat kuvallisen sekä sanallisen ilmeensä.

Valokuvaaminen näyttäytyi lapsille luontevaksi tavaksi ilmaista itseään ja itselleen tärkeitä asioita. Tämän näkyi esimerkiksi rohkeudessa ottaa kuvia ja keksiä ideoita sekä lasten ilossa toteuttaa tehtävää. Jokainen lapsi otti projektin aikana vähintään muutaman kuvan. Tästä voi päätellä että myös aremmat lapset innostuivat mukaan toimintaan. Ilmapiiri valokuvausjaksolla oli hyväksyvä ja kannustava. Lapset halusivat alati nähdä paitsi omia myös muiden ottamia kuvia. Tärkeää oli että jokaisen lapsen kuva päätyi näyttelyyn esille, jotta jokainen koki itsensä merkitykselliseksi toiminnan kannalta.

Kuvio 11: Hyvinvointinäyttely valmistuu

9 Johtopäätökset hyvinvointinäyttelyn annista

Lapset tarttuivat rohkeasti projektiin ja halusivat useassa kuvassa esiintyä myös itse. Valokuvasta voidaan projektin mukaan siis pitää lapsille ominaiseksi tavaksi ilmaista itseään. Projektin aikana ilmeni tilanteita missä lapsi halusi kuvata mutta ei keksinyt aihetta. Toimiviksi tavoiksi ohjata lasta aiheen piiriin oli lauseen aloitukset esimerkiksi: "Mitä teit ulkona? Tuliko siitä hyvä mieli? Voisiko siitä ottaa kuvan?" Ajoittain lapsia oli myös hyvä muistuttaa projektin tarkoituksesta ja auttaa kuvien nimeämisessä haastattelemalla. Tabletin oli hyvä kulkea mukana arjessa, sillä valokuvausideoita saattoi ilmetä missä vain arjen käänneessä.

Lapset oppivat nopeasti tabletin käytön ja olivat innokkaita kuvaajia. Vaikeutta tuotti ajoittain kosketusnäyttö, mikä sai aikaan usean kuvan ottamisen kerrallaan. Aikuisen oli hyvä olla vieressä auttamassa tarpeen tullen. Lapset hallitsivat tabletilla kuvaamisen ja useat myös sillä zoomaamisen sekä tarkentamisen. Lapset innostuivat myös videokuvaamisesta, etenkin esiintymisen osalta.

Lasten ottamien valokuvien yleisin aihe oli: kaverit, omat lelut ja hassuttelu. Suurinta iloa ja reaktioita herättivät lapsissa hassuttelu ja temppuilukuvat. Näiden kohdalla lapset usein alkoivat nauraa ja pyysivät myös muita katsomaan. Nämä kuvat aiheuttivat suurinta keskustelua lasten keskuudessa. Seuraavassa taulukossa on kuvattu lasten valokuvien aiheita.

Kuvio 12: Hyvinvointinäyttelyn tulokset

Toiminnallisissa tuotoksissa ilmenee myös hyvin lasten tietoisuus omaan hyvinvointiinsa vaikuttavista asioista. Lapset osasivat hyvin nimetä oikeanlaisen ravinnon osa-alueita sekä hyvän ystävyyden eri kulmakiviä. Lasten antamissa kehitysideoissa ilmenee lasten tarve saada pitää ystävät omassa ryhmässään. Lisäksi omien mielenkiinnonkohteiden ympärille luotavia teema-päiviä toivottiin lisää sekä erilaisia aktiviteettejä mahdollistavia toimintaympäristöjä. Liikun-nan ilo ja lasten mielenkiinnonkohteista lähtevä tekeminen huokui lasten kehitysehdotuksista.

10 Arviointi

Arviointimenetelmänäni toimi havainnointilomakkeiden, palautelomakkeiden, oppimispäivä-kirjan ja suullisen palautteen arviointi ja reflektointi. Koska osallistuin itse toimintaan aktiivi-esti, oli minun tärkeä saada laatia lomakkeet sellaisiksi että niihin oli helppo tehdä merkin-töjä toiminnan aikana. Jokaisen toimintatuokioni jälkeen järjestin itselleni aikaa ja yksityisen tilan oppimispäiväkirjan ja havainnointilomakkeen puuttuvien kohtien kirjaamiseen. Toimin-tani arvioinnissa minun tuli ottaa huomioon oman toimintani vaikutus tutkittavaan toimintaan ja ilmiöihin. Lisäksi ryhmäpaine lasten keskuudessa toi oman vaikutuksensa havainnoinnin tu-loksiin.

Halusin korostaa myös objektiivisen arvioinnin tärkeyttä. Objektiivisessä arvioinnissa arviointi tulee myös tutkijan ulkopuolelta. Laadin opinnäytetyötäni varten strukturoidun havainnointi-lomakkeen paitsi itselleni myös päiväkodin työntekijälle, joka osallistui toimintaan. Jotta sain lasten mielipiteet esille toiminnastani, kehitin heille toiminnallisen keinon antaa palautetta.

Lasten kohdalla arvioinnissa hyödynsin ilmekortteja, jotka kertoivat siitä kuinka paljon lapset pitivät toiminnasta ja sen sisällöstä. Pyysin sekä lapsilta että päiväkodin työntekijäiltä myös suullista palautetta, jolle oli omat kohtansa havainnointilomakkeissa.

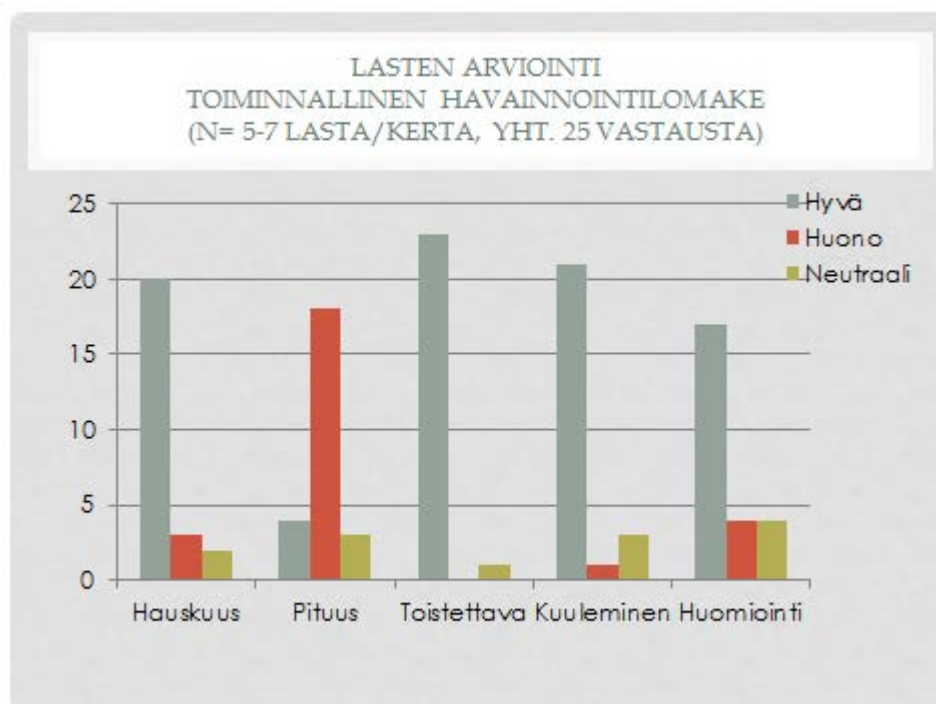
Arvioinnissa kiinnitin huomioni toimintani toimivuuteen, tarkoituksenmukaisuuteen, vaikuttavuuteen ja eettisyyteen, sillä nämä kuuluvat tutkimuksellisiin laatusuosituksiin ja mielestäni nämä ovat avainasemassa opinnäytetyöni onnistumisen kannalta. Lasten osallistamista toteutin pitkälti lasten kanssa käytävien keskusteluiden ja heiltä saatujen kehitysehdotusten vastaanottamisen ja toteuttamisen avulla. Siksi loin oman havainnointilomakkeen myös lasten kanssa käydyille keskusteluille.

10.1 Lasten arviointi

Lapset pääsivät arvioimaan toimintaansa toiminnallisen ilmekorttimenetelmän avulla. Ideana oli että jokainen lapsi sai eteensä kolme erilaista ilmekorttia, mitkä jokainen kuvasivat eri mielipidettä. Lapset saivat jokaisen toimintakerran jälkeen nostaa erillisen lasten arviointikaavakkeen (liite 5) kysymysten kohdalla sen ilmekortin mikä kuvasi hänen mielipidettään. Kirjasin jokaisen ilmekorttien värin ja määrän sekä lapsien kokonaismäärän ylös lomakkeisiin. Lisäksi keräsin lapsilta erikseen suullista palautetta. Suullisen palautteen kohdalla kysyin pienryhmältä kysymyksiä, joihin lapset saivat vastata viittaamalla. Eritoten arempien lasten kohdalla minun tuli esittää tarkentavia ja innostavia lisäkysymyksiä.

Lasten antamassa positiivisessa palautteessa kävi ilmi että kätkemisleikit koettiin mieluisiksi ja niitä toivottiin jokaiselle toimintakerralle. Myös toiminnallisista leikeistä pidettiin ja ne arvioitiin yhdeksi mukavimmista asioista toiminnassa. Piirtäminen koettiin innostavaksi toiminnaksi, jota toivottiin myös kerran seuraavalle toimintakerralle. Omien ideoiden kertominen ryhmän yhteisessä aamujumpassa sekä jumpan toistaminen jokaisen toimintakerran alussa koettiin mielekkääksi. Myös tunnekorttien käyttäminen ja palautteenkeruu toiminnallisesti hymiökorteilla koettiin hyväksi tavaksi toimia. Valokuvaus ja sen harjoittelu innosti lapsia palautteen ja havaintojen mukaan.

Negatiivinen palaute keskittyi toimintakertojen pituuksiin. Lapset kokivat toimintakerrat liian lyhyiksi. Kuitenkin työntekijän kanssa käydyn keskustelun pohjalta tulikin siihen tulokseen, että puolituntia oli maksimi pituus tämän kaltaiselle toiminnalle, sillä lasten käytöksessä alkoi tämän jälkeen näkyä väsymystä joka ilmeni esimerkiksi levottomuutena ja häiriökäyttäytymisen lisääntymisenä. Yhdellä toimintakerralla erään lapsen kohdalla ilmeni sairastelua minkä hän koki esteeksi mielekkäälle toiminnalle. Lisäksi puheenvuoroja toivottiin entistä enemmän tuleville kerroille. Toiminnan vaihteleva ja monipuolinen sisältö innosti lapsia ja sai aikaan enemmän mahdollisuuksia lasten itseilmaisulle ja toiminnalle. Toiminnan runsaus sai aikaan sen, ettei asioihin pystytty ajoittain syventymään niin paljon kun olisi ollut toivetta.

Kuvio 13: Lasten arviointi

Kuvio 14: Toiminnallisen arvioinnin hymiökortit

10.2 Työntekijän arviointi

Työntekijän suullisen palautteen sekä hänen havainnointilomakkeen (liite 6) annin mukaan toiminta osoittautui jokaisella toiminta kerralla: lasten tarpeiden ja ikätason mukaiseksi, ajankohdallisesti toimivaksi, lapsilähtöiseksi ja lapsia osallistavaksi.

Työntekijä nosti positiiviseksi huomioksi sen että asiasisältö kerrottiin lapsen ikätason huomioivalla tavalla. Lisäksi leikki ja asiasisältö vuorottelivat onnistuneesti. Hänen mukaansa leikkisyys kiehtoi lapsia ja aamupäivä oli hyvä valinta lasten virkeyden kannalta. Hän havaitsi että lapset kokivat olevansa yhtä tärkeitä yhteisessä projektissa. Puoli tuntia osoittautui hänenkin mielestään riittäväksi ajaksi lasten keskittymiskyvyn kannalta.

Työntekijän mukaan toimintani konkretia ja toiminnallisuus tukivat toiminnan lapsilähtöisyyttä. Havainnointilomakkeessa luki: ”yksilöllisyys huomioitiin ja erilaisille temperamentteille oli sijaa.” Osallisuutta hänen mukaansa lisäsi se että tulevaa toimintaa suunniteltiin myös yhdessä lasten kanssa ja lapset saivat esittää toiveita ja ideoita seuraaville kerroille. Lisäksi jatkuvuus toiminnoissa, yhteisistä säännöistä sopiminen ja kiinni pitäminen sekä toiminnan vapaaehtoisuuden korostaminen tukivat hänen mukaansa toiminnan toimivuutta ja eettisyyttä. Eri-tyyppisyydenä hän mainitsi sen että toiminnassa kannustettiin osallistumiseen. Yksittäisenä havaintona oli että tuotosten esille laittaminen motivoi lapsia.

Ensimmäisen toimintakerran jälkeen työntekijän kehitysehdotukseksi nousi se että lapsille olisi hyvä suunnitella istumapaikat etukäteen. Tämän toteutin seuraavalla toimintakerralla ja koinkin tämän toimintatavan toimivaksi. Lapset saivat selkeyttä alun toiminnalle ja pääsivät hyvin orientoitumaan istumaympäristöönsä. Näin eivät myöskään sosiaaliset roolit ottaneet heti sijaa istumapaikkojen valinnassa. Loppupalautteessa työntekijä nosti kehitysehdotukseksi sen että on hyvä miettiä kuinka innostaa yhä enemmän arempia/kieltäytyviä lapsia mukaan toimintaan. Rajat häiriökäyttäytymiseen on hyvä asettaa selkeästi, mikä hänen mukaansa toimikin toiminnassa.

10.3 Oma arviointi

Koin toimintani Keravan varhaiskasvatussuunnitelman mukaiseksi, sillä se tuki lasten oppimista ja myönteistä minäkäsitystä. Jatkuva kannustaminen, kehuminen ja toimintaan rohkaiseminen sai aikaan innostuneen ilmapiirin, johon lasten oli helppo tulla mukaan. Koin toimintani myös tavoitteelliseksi sekä suunnitelmalliseksi, sillä työlläni oli selkeä runko ja tavoitteet. Selkeät menetelmät ja tavoitteet toivat toimintaani myös pedagogisuutta. Halusin vaalia leikin ja yhteisöllisyyden toimintakulttuuria ja pyrinkin sisällyttämään nämä toimintaani. Lasten innostamisella ja omalla heittäytymisellä erilaisiin tilanteisiin oli suuri merkitys toiminnassa ja sen tuotoksissa.

Havainnointilomakkeiden ja oppimispäiväkirjan antini mukaan toimintatuokioissa vallitsi jokaisella kerralla: kunnioittava, rauhallinen, yhteisöllinen sekä innostunut ilmapiiri. Kahden toimintakerran kohdalle arvioin tunnelman ”vähän rauhattomaksi” minkä avasin johtuvan lasten erilaisista temperamentteista ja toiminnan aikaansaaneesta innostuksesta. Lapset odottivat tulevaa toimintaa innoissaan, kyselivät tulevista toiminnoista, ilmaisivat itseään vapaasti, ilmaisivat tyytyväisyyttään nauraen ja hymyllä sekä ottivat avointa kommunikointi- ja katsekontaktia aikuiseen ja toisiinsa.

Avoimen ja yhteisöllisen ilmapiirin ansiosta arvioin toimintani lisäksi turvalliseksi ja eettisesti kestäväksi. Tähän liittyi mahdollisuus olla osallistumatta toimintaan ja lasten yksilöllinen mutta samalla tasa-arvoinen kohtelu. Yhteiset säännöt ja lasten tunteminen auttoivat toimin-

taan innostamisessa ja rajojen pitämisessä. Kallialan mukaan hyvässä varhaiskasvatuksessa aikuinen on levollisesti läsnä ja pyrkii ylläpitämään lasta kunnioittavaa ja kuuntelevaa ilma-
piiriä. Lapset suoriutuivat toiminnan tehtävistä hyvin mutta tuntuivat myös nauttivan niiden
sopivasta haasteellisuudesta. Ainoastaan etsintä tehtäviin toivottiin lisättävän vaikeutta. Koin
toiminnan lasten ikä- ja kehitystason mukaiseksi, sillä lapset suoriutuivat tehtävistä hyvin ja
saivat jatkuvaa rohkaisua ja kiitosta toimintaan osallistumisesta. Lisäksi moraalinen ja sosiaa-
linen tuki löytyivät rajojen asettamisen kohdalla.

Lapset esittivät realistisia ehdotuksia ja toiveita seuraaviin toimintakertoihin jokaisen toimin-
ta kerran jälkeen. Näitä olivat esimerkiksi piilotusleikkien ja yhteispiirustuksen jatkaminen
seuraavilla kerroilla. Sain näistä toiveista toteutettua jokaisen, minkä lapset kokivat selvästi
mielekkääksi. Viimeisillä kerroilla lapset esittivät entistä innokkaammin mielipiteitään ja eh-
dotuksiaan mikä mielestäni kertoo lasten voimaantumisen sekä hyvästä yhteisöllisyydestä.
Lisäksi lapset olivat myös kiinnostuneita toistensa töistä ja leikkivät yhdessä. Toiminta edel-
lytti lapsia kuuntelemaan, odottamaan vuoroa sekä neuvottelemaan, joten sosiaalisia taitoja
harjoitettiin.

Ratkaisukeskeisyys ja ohjaava työote näyttäytyivät niin että lapsille annettiin vaihtoehtoja ja
he saivat tilaa miettiä toimintaansa. Ideana oli, ettei lapsille tarjolla mitään liian valmiina,
vaan heille tulee aina antaa mahdollisuus itsenäiseen pohdintaan. Kuitenkin ryhmäpaine aset-
ti tähän omat haasteensa ja ajoittain lapsia oli hyvä opastaa takaisin aiheen ympärille. Demo-
kratinen kasvatusta taas näkyi palautteen annossa sekä siinä että lapsia tiedotettiin omien va-
lintojensa vaikutuksista. Jokainen lapsi sai ilmaista oman mielipiteensä.

Rajallinen aika loi omat haasteensa lasten yksilölliseen huomiointiin ja osallistamiseen. Toi-
mintojen aikana en ehtinyt toteuttamaan pitkäkestoista projektia, jossa lapset pääsisivät ar-
vioimaan niitä muutoksia joihin he ovat voineet itse vaikuttaa. Keskityin opinnäytetyössäni
osallisuuden osalta juurikin lasten mielipiteiden vastaanottamiseen, huomioimiseen sekä toi-
minnan sisältöjen muokkaamiseen lapsiryhmän näköiseksi.

Piiraisen osallisuuden muodot mallin mukaan osallisuus koostuu ideointi-, tieto-, suunnittelu-,
päätöksenteko-, toiminta- ja arviointi osallisuudesta. Lapset pääsivät ideoimaan toimintaa
esittämällä toiveita ja mielipiteitä jokaisen toimintatuokion jälkeen. Toimintani ohessa pyrin
varmistamaan lasten ymmärryksen esimerkiksi tarkentavien kysymysten avulla. Päätöksente-
ossa lapset pääsivät mukaan siten että heidän toiveensa laitettiin käytäntöön jokaisen toimin-
takerran mukaan. Lisäksi heidän mahdollisuuksistaan vaikuttaa, tiedotettiin jokaisella toimin-
takerralla. Lapset pääsivät lisäksi osallistumaan toiminnan arviointiin. Lapset olisivat voineet
myös osallistua konkreettisen hyvinvointinäyttelyn arviointiin, joten arviointiosallisuuden

muoto jäi mielestäni hieman vajaaksi. Tämän osion täyttäminen voisi olla hyvä kehitysehdotus tuleville toiminnoille.

Osallisuuden yksi haaste on että aremmat lapset saattavat jäädä aktiivisempien varjoon. Tulevien toimintakertojen varalle oma kehitystarpeeni on juuri arempien lasten yhä aktiivisempi innostaminen. Vaikka kaiken kaikkiaan jokainen lapsi osallistui miltei jokaiseen toimintaan, tuli eteen myös tilanteita joissa yksittäinen arempi lapsi kieltäytyi toiminnasta. Annoin hänelle mahdollisuuden olla osallistumatta toimintaan ja pyrin häntä kuitenkin innostamaan myöhemmin mukaan tulemiseen esimerkiksi ilmaisemalla hänen tärkeyttään toiminnan jatkumisen kannalta. Lasten sitoutuneisuus yhteiseen työhön ilmeni reippautena sekä nopealla ongelmien ratkaisemisella. Toiminta ei kertaankaan ollut muutamaa minuuttia pidempään katkolla. Dialogi aikuisen ja lasten sekä lasten välillä toimi hyvin ja jokainen lapsi oli äänessä vähintään kerran toimintatuokion aikana. Ilmapiiri keskusteluissa oli jokaisella kerralla salliva ja erilaisuutta hyväksyvä, mitkä ovat dialogisen ja vastavuoroisen vuorovaikutuksen kriteerejä. Sain toteutettua lasten toiveet jokaisen toimintakerran kohdalla, joten toiminnasta muotoutui hyvin pitkälti lasten näköistä.

Materiaalit ja esimerkit helpottivat läpikäytäviä asioita, eikä esimerkiksi abstraktisana: "hyvinvointi" tuottanut lopuksi enää määrittely vaikeutta. Eräät lapset kuvailivat hyvinvointia lopuksi näin: "sellainen kaikki mikä tuntuu hyvältä" ja "se on sitä kun puhuttiin nukkumisesta, kavereista ja siitä ettei saa kiusata". Johdonmukaisuus rajoissa oli tärkeää. Varmistin lasten ymmärryksen kertaamalla ja kyselemällä asioita, mikä mielestäni toimi hyvin. Keskusteluihin osallistui keskimäärin 4 lasta/ keskustelu. Rauhallinen työote, aito kiinnostus, havainnoiva kuuntelu sekä sallivan ilmapiirin ylläpitäminen loivat onnistuneisuutta toimintaan.

Allarditin hyvinvoinnin tarvemääritelmän mukaan hyvinvointi koostuu fysiologisista tarpeista, yhteisyyssuhteista sekä itsensä toteuttamisesta. Toiminnassani turvallinen ympäristö sekä arjen huolenpidon häiriintymättömyys turvasivat lasten fysiologisten tarpeiden täyttyminen. Yhteisöllisyysuhteet saivat suuren osan toimintakertani toisella osalla, jossa puhumme ystävyyssuhteista ja emotionaalisista taidoista. Yhteisöllisyys oli yksi toimintakertojeni perusarvoista. Myös itsensä ilmaiseminen oli yksi toimintani perusarvo ja teema. Lapset saivat ilmaista itseään valokuvaamalla, piirtämällä, leikkimällä, keskustelemalla ja liikkumalla.

10.4 Eettisyys ja luotettavuus

Toimintatuokioiden kulkuun ja niiden tuotosten laadullisuuteen vaikuttivat seuraavat tekijät: lasten energiataso, toimintojen ajankohta, lasten erilaiset temperamentit ja ryhmäpaine. Jotta sain jokaisen lapsen mielipiteen kuuluviin, minun tuli toiminnoissani pyrkiä kannustamaan eritoten arempia lapsia mukaan toimintaan. Tavoite oli että jokainen lapsi voisi kokea itsensä arvostetuksi ja yksilöllisesti kohdelluksi. Toimintatuokioiden rauhallinen ja salliva il-

mapiiri sekä jokaisen lapsen mahdollisuus ilmaista ajatuksiaan tukivat lasten yksilöllistä kohtaamista. Ryhmäpaine sai aikaan ajoittain levottomuutta, jolloin lasten mielipiteet mukailivat kavereiden mielipiteitä tai lapset yleisesti halusivat hauskuttaa ympäröivää yhteisöä. Tällöin tuli minun kuunnella tarkasti lasten viestintää, jotta sain oikeat mielipiteet mahdollisimman hyvin esille. Kuitenkin tulee ottaa huomioon oma vaikutukseni mielipiteiden kirjaamisessa ja keskusteluiden johdattelussa.

Lasten välittömyys ja heittäytyminen toimintaan kertoivat heidän kokemuksestaan turvallisesta ilmapiiristä. Valokuvauksen kohdalla painotin lapsia ilmaisemaan itseään rohkeasti omista lähtökohdistaan. Painotin että valokuvat eivät ole arvostelemista varten vaan tarkoitus on saada valokuvaamisesta lasten oma ilmaisuväline, jonka avulla he saavat ääntään kuuluviin päiväkotia arjessa ja sen suunnittelussa.

Havainnointimenetelmää käyttäessä oli otettava huomioon että havainnoija saattaa häiritä tutkittavaa tilannetta läsnäolollaan tai jopa muuttaa sitä. Lisäksi joissakin havainnoinnin tilanteissa on vaikea tallentaa havaintoja välittömästi, jolloin tutkijan on vain luotettava muistiinsa ja kirjattava havainnot tilanteen päätyttyä. (Hirsjärvi ym. 2009, 202-203.) Tämä pätee myös työssäni. Havaintoni olivat suurimmalta osin kirjattu vasta toiminnan jälkeen, mikä vaikuttaa arvioinnin luotettavuuteen. Pyrin kuitenkin luomaan objektiivisuutta havainnointiin kutsumalla ulkopuolisen työntekijän havainnoimaan toimintaani. Toimintani luotettavuutta tukivat kuitenkin toiminnan suunnitelmallisuus sekä selkeät tavoitteet ja menetelmät.

Jotta sain toteutettua eettisesti ja laadullisesti kestävästä toiminnallisesta opinnäytetyöstä, tuli minun toteuttaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Minun tuli noudattaa yleisiä tunnustettuja tiedeyhteisön toimintatapoja. Näitä ovat rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus tulosten tallentamisessa ja esittämisessä. Tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmien tuli olla eettisesti kestäviä. Tiedon luonteen tuli olla avointa ja vastuullista. Lisäksi lupa-asiat eri osapuolten kanssa tulee olla asianmukaisesti kunnossa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012-2014.) Koin toimintani olleen työyhteisölleni, lapsille sekä heidän vanhemmilleen avointa ja informoivaa. Lupa-asiat hoituivat ajallaan ennen toimintani alkua ja pidin huolta että salassapitovelvollisuuteni piti myös toimintani jälkeen. Lisäksi lasten ottamat kuvat jäivät vain työyhteisön käyttöön. Lapset saivat selvästi toteuttaa itseään turvallisessa ja eettisesti kestävässä ympäristössä. Vaikka työni laadullisuuteen vaikuttivat monet tekijät, antaa se hyvin kuvaa lapsille tärkeistä asioista päiväkotiarjessa. Lisäksi toimintani on helposti toistettavissa erilaisissa toimintaympäristöissä.

11 Ammatillinen kasvuni

Opinnäytetyöni on kehittänyt minua ammatillisesti. Ominä oppimisen tavoitteinani olivat pedagogisen ja perustellun toiminnan järjestäminen ja yhteisöön vaikuttaminen. Halusin myös löytää omat vahvuuteni ja heikkouteni lapsilähtöisen toiminnan järjestämisessä. Opinnäytetyö antoi minulle mahdollisuuden tarkastella omaa osaamistani käytännössä. Saadessani suunnitella tulevaa toimintaani, huomasin kuinka teoretieto ohjaili tapaani suunnitella sen sisältöä. Kun toimintani oli hyvin suunniteltu, oli sen toteutus ja arviointi myös helppoa ja samansuuntaista suunnitelman kanssa. Koska toimintani tuli olla pedagogista sekä eettisesti kestävää oli toimintani takaa löydettävä selkeät tavoitteet ja suunnitelmallisuutta. Sen tuli olla avointa ja perusteltua. Huomasin kuinka koulutukseni oli antanut minulle valmiuksia toteuttaa tämän kaltaista toimintaa.

Sain opinnäytetyöstäni paljon myös käytännön vinkkejä työelämään. Onnistuin luomaan kokonaisuuden, jota tulen käyttämään myös tulevaisuissa toimipisteissäni. Olen iloinen että minulta löytyi rohkeus tämänkaltaisen toiminnan järjestämiseen. Koin ammatillista kasvua erityisesti yhteisöön vaikuttamisen osalta. Sain toteutettua toimintaa, joka hyödytti ja tuotti tietoa toimintaympäristöni työnkehittämisen pohjaksi. Lisäksi henkilöstölehdelle antamani haastattelu toi toiminnalleni näkyvyyttä myös koko kaupungin mittakaavassa.

Sain työni ohella paljon tietoa omista vahvuksistani sekä kehittämisen kohteistani. Työni mukana kulkenut into ja halu luoda mahdollisimman yksilöllistä ja monipuolista toimintaa, näkyi huolellisessa suunnittelussani ja tavassani heittäytyä lasten kanssa toimintaan. Kehityskohteet ilmenivät taas tilanteissa, joissa yksittäinen lapsi vetäytyi tai kieltäytyi toiminnasta. Myös kurinpitotilanteet ovat asia, mihin huomasin tarvitseväni paljon teoretietoa ja ryhmänhallintaa. Näihin asioihin sain paljon tukea opinnäytetyöni kautta tutustumastani kirjallisuudesta.

Toiminnallinen opinnäytetyö osoittautui minulle ominaiseksi tavaksi toimia, sillä opin paljon käytännön ja kokeilun kautta. Huomasin myös kuinka tärkeää minun oli tehdä huolellinen suunnitelma, jotta sain toimintaani varmuutta. Oli hienoa huomata että jokaiseen opinnäytetyöstäni esitettyyn kysymykseen sain vastattua ja näin toimintani oli perusteltua. Kaikkein tärkeimmäksi asiaksi nostan kuitenkin lasten viihtyvyyden ja ilon, joka syntyi toimintani kautta. Tuntui että käsittelemämme aiheet ja toiminta jäi elämään lasten keskuuteen, sillä esimerkiksi valokuvia haluttiin ottaa vielä toiminnan jälkeen ja toiminnasta tuttuja leikkejä leikittiin. Koin kasvaneeni ammattilaiseksi, jonka on nyt turvallista lähteä kehittämään itseään työelämää.

12 Yhteenveto ja pohdinta

Lapset tarttuivat rohkeasti ja ennakkoluulottomasti toimintaan ja ilmaisivat itseään eri menetelmin. Viisivuotiailla lapsilla on paljon valmiuksia yhteisölliseen toimintaan ja suurimmat tuen tarpeet osoittautuivat olevan juuri moraalinen tukeminen ja toimintaan osallistumiseen kannustaminen. Arempien lapsien kannustaminen osoittautui kuitenkin suurimmaksi kehitys-ideaksi toiminnoistani. Vaikka yksilöllinen kehuminen ja lapsen tärkeyden korostaminen yhteisen toiminnan kannalta osoittautui ajoittain toimivaksi, olisi erilaisilla innostavilla menetelmillä ollut käyttöä.

Havainnointi osoittautui hyväksi tavaksi kerätä tietoa toiminnallisista tuokioista. Työntekijän osallistuminen havainnointiin osoittautui objektiivisuutta lisääväksi tahoksi. Lasten kanssa käytetty toiminnallisuus arvioinnissa osoittautui hyväksi tavaksi kerätä palautetta ja antoi myös aremmille lapsille mahdollisuuden antaa äänensä, vaikka ei haluaisi ääneen puhua. Havainnointilomakkeiden yksityiskohtaisuus aiheutti välillä hankaluutta kirjaamisessa kesken toiminnan. Monista kohdista oli vaikea löytää sopivaa vaihtoehtoa nopeassa ajassa. Oppimis-päiväkirja toi kuitenkin hyvän lisän havainnointilomakkeen annille ja antoi tilaa myös vapaalle ajattelulle.

Omassa toiminnassani havaitsin toimiviksi rauhallisen puheen ja rikkaan kielenkäytön. Eleet ja esimerkit olivat usein avainasemassa lasten ymmärryksessä ja keskusteluun innostamisessa. Vaikeat termit oli tärkeää avata lapsille ymmärrettäväksi. Ymmärryksen sain varmistettua tarkentavilla kysymyksillä ja yhteisillä toiminnoilla. Vanhan kertaaminen jokaisen toimintakerran aluksi oli myös tärkeää, jotta lasten ymmärrys toiminnan kokonaisuudesta ja tarkoituksesta säilyi. Minun oli myös tärkeää kannustaa lapsia moraaliseen toimintaan ja asettaa selkeät rajat. Toiminnan johdonmukaisuus sai sen tuntumaan myös oikeudenmukaiselta ja tasa-arvoiselta, joka ilmeni lasten sitoutumisella yhteisiin sääntöihin.

Lasten kanssa tehtävä toiminta on aina eettisesti herkkää. Onkin siis tärkeä turvata lasten turvallisuus niin ympäristön kuin sosiaalisen ilmapiirin osalta. Yhteisössään arvostettu ja kunnioitettu lapsi saa valmiudet liittyä toimintaan ja vaikuttaa tähän. Kuunneltu ja yksilöllisesti kohdeltu lapsi saa tukea itsetunnolleen ja voi näin kasvaa tasapainoisesti. Yhteisössä toimies-sa on kuitenkin tärkeä vaalia myös tasa-arvoista ilmapiiriä, jolloin lasten sosiaaliset taidot karttuvat.

Lasten osallisuus antaa mahdollisuuden valjastaa lasten omat voimavarat ja taidot käyttöön. Lapsilähtöinen toimintatapa korostaa lasten asemaa omien asioidensa vaikuttajana ja elämänsä toimijana. Aikuisen suhtautumisella ja toimintatavoilla on suuri merkitys lasten ja aikuisen vuorovaikutukseen ja valtasuhteeseen. Alati yleistyvä konstruktiivinen kasvatusajattelu pai-

nottaa ympäristön tärkeyttä lasten oppimisen ja kehityksen kannalta ja antaa painoarvoa lasten toimijuuden tukemiselle.

Näyttelyn valokuvat antoivat lasten mielipiteille ja näkemyksille kuvallisen ja sanallisen ilmiön. Näyttely antoi myös tietoa lasten lempiruokista, joita voidaan käyttää esimerkiksi toiveruokapäivien suunnitteluun. Lasten osallisuus arjessa toteutuu useassa päiväkodissa monessa suhteessa esimerkiksi apulaistoimintana ja toiveruokapäivinä. Opinnäytetyöni annin perusteella projektimuotoisella lapsia osallistavalla toiminnalla voisi toteuttaa yhä enemmän varhaiskasvatusta. Se voisi olla väylä esimerkiksi erilaisten oppimisalueiden käsittelyssä.

Valokuvaus osoittautui lapsille ominaiseksi ja innostavaksi tavaksi ilmaista itseään. Oli yllättävää kuinka valvutuneita lapset olivat tabletin käytössä ja valokuvauksessa. Tulevaisuudessa tähän ei kuitenkaan kannata vedota liikaa, vaan muistaa että lapset tulevat aina eri lähtökohdista ja omaavat erilaiset taidot. Opinnäytetyöni aiheita käsitellessäni mieleeni heräsi kysymys: "Voisiko lasten osallistamisen liittää varhaiskasvatustoiminnan dokumentoimiseen tieto- ja viestintäteknologian avulla?" Lasten oma osallisuus toiminnan dokumentoinnissa saa heidän oman äänensä kuuluviin koskien sitä mitä juuri he ovat mieltäneet toiminnassa mielekkääksi tai erityiseksi. Tieto- ja viestintäteknologian kehittyessä lapset ilmaisevat yhä enemmän itseään valokuvauksen ja videoinnin keinoin. Opinnäytetyöni antia hyödynnettiin päiväkodin suunnittelutyössä. Lisäksi pääsin yhteisöllisesti vaikuttamaan Keravan varhaiskasvatuksen henkilöstölehdelle antamani haastattelun avulla.

Toimintakertojen annista selviää mitä asioita lapset kokevat päiväkodissa mukaviksi ja mitä ikäviksi. Omien lelujen ja kavereiden tarve voivat kertoa lasten tarpeesta pitää päiväkotiarjessa jotain "omaan" mukanaan. Oma sosiaalinen yhteisö ja tutut asiat luovat turvaa ja iloa päiväkotiarkeen. Tuotokset antoivat lisäksi tietoa lasten tietotaidosta käsiteltäessä hyvinvoinnin ja valokuvaamisen teemoja. Näitä tietoja voidaan käyttää varhaiskasvatuksen opetussisällön sekä lapsilähtöisemmän varhaiskasvatustoiminnan suunnittelussa. Palaute antoi paljon tietoa toiminnan toimivuudesta, vaikuttavuudesta sekä siitä että tämän tyyppistä toimintaa voi suunnitella järjestettävän myös tulevaisuudessa.

Hyvinvointi on aihe, johon mielestäni lapsia on hyvä tutustuttaa yhä varhaisemmassa vaiheessa. Erilaiset elämäntavoista johtuvat terveysongelmat on yleistymässä globaalisti. Tämä on ongelma johon mielestäni myös varhaiskasvatuksessa on hyvä tarttua. Hyvinvoinnin teema ei osoittautunut liian vaikeaksi käsitteeksi käsiteltäväksi lasten kanssa. Varhaiskasvatuksen kentällä voitaisiinkin mielestäni rohkeasti käsitellä lasten kanssa jo abstraktisempiakin asioita. Nämä kehittäisivät lasten ajattelua ja orientoisivat heitä tulevaan oppiin.

Projektin toteuttamisessa erityisen kiinnostavaa oli lasten mielipiteiden näkeminen kuvina ja erilaisten yhteisten tuotosten välityksellä. Oli kiinnostavaa nähdä miten lapset itse mielsivät hyvinvoinnin ja miten he lähtivät tämän kaltaiseen toimintaan mukaan. Minulla oli alusta asti vahva usko siihen, että tämänkaltaisen osallistavan toiminnan avulla saadaan lasten maailmasta esiin sellaista tietoa, mitä voidaan käyttää toimipisteen kehittämistyön välineenä. Lasten aito ilo sekä itseilmaisun ja tutkimisen tarve ovat asioita, mitkä jaksavat ihmetyttää ja innostaa.

Lähteet

Painetut:

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo ; Helsinki : WSOY

Airaksinen, T. & Vilkkä, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Tammi. Jyväskylä

Halkola, U., Koffert, T., Koulu, L. & Mannermaa, L. (toim.) 2009. Valokuvan terapeut-
tinen voima. Duodecim. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu. 228-237.

Heikka J., Forsen E., Elo J. ja Leinonen J. 2014. Osallisuuden pedagogiikkaa varhais-
kasvatuksessa. Tampere. Suomen varhaiskasvattajat ry.

Heikka J., Hujala E., Turja L. 2009 Arvioinnista opiksi. Vantaa. Printel Oy.

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2004: Tutki ja kirjoita.

Hujala, E., Turja, L. 2016. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä : PS-kustannus

Kalliala, M. 2009. Kato Mua. Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Yliopistopaino.
Helsinki.

Kernan, M. & Signer, E. 2011. Peer relationships in early childhood education and
care. Routledge. USA.

Koivunen, P. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. PS-kustannus. Juva.

Marjanen P., Marttila M., Varsa M. 2013. Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys
lasten hyvinvoinnille. Ps-kustannus. Juva.

Ojanen, T., Ritmala, M. Siven, T., Vihunen, R., Vilen, M. 2013. Lapsen aika. Helsinki:
Sanoma Pro, 2013

Piironen, T. 2007. Ohjaajan opas. Lasten osallistavien ryhmien ohjaamiseen. Kuun-
nelkaa meitä - Lasten osallisuushanke 2006-2007. Viitattu 6.5.2016.

Reunamo, J. 2014. Varhaiskasvatuksen kehittäminen. Kehitystehtäviä ja ratkaisumal-
leja. PS-kustannus. Juva.

Setälä P. 2012. Lapsi kuvan takana. Helsinki. Aaltoyliopisto.

Salmi, S.&Lipponen, L. 2013. Lapsen voimavarat hyvinvoinnin edistäjinä. Socca, pää-
kaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Kopioniini Oy.

Sähköiset:

Keravan varhaiskasvatussuunnitelma 2012. Keravan kaupunki. Kasvatus- ja opetusvirasto. Varhaiskasvatus. Viitattu 28.6.2016.
<http://www.kerava.fi/palvelut/Documents/Kasvatus,%20opetus%20ja%20koulutus/OPS/Keravanvarhaiskasvatussuunnitelma1.pdf>

Korppi M., Latvala J., 2010. Osallistava vuorovaikutuksen malli lasten osallisuuden mahdollistajana. Varhaiskasvatustieteen pro-gradu- tutkielma. Kasvatustieteen laitos. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 22.5.2016.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/25307/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201009302820.pdf?sequence=1>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Vanhempainnetti. Tietokulma: Lapsen kehitys: 5-6-vuotias. Viitattu 5.6.2016.
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/5_6-vuotias/

Mattila, A. 2009. Hyvinvoinnin teoriat. Duodecim terveyskirjasto. Viitattu 7.7.2016.
http://www.terveyskirjasto.fi/kotisivut/tk.koti?p_artikkeli=ont00039

Paananen, Sari 2006. Lapsen hyvinvointia edistävä arki päivähoitossa. Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatuksen laitos. Kasvatustieteen Pro gradu-tutkielma. Viitattu 30.7.2016.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18202/URN_NBN_fi_jyu-2006395.pdf?sequence=1

Papunet 2016. Selkeää ja saavutettavaa viestintää. Papunet-tiimi. Viitattu 23.8.2016.
<http://papunet.net/>

Roos, P. 2015. Lasten kerrontaa päiväkotiarjesta. Tampere: Tampere University Press. Viitattu 7.7. 2016.
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96477/978-951-44-9691-2.pdf?sequence=1>

Suomen perustuslaki. 11.6.1999/731. 2 luku. Perusoikeudet. 6 § Yhdenvertaisuus. Viitattu 8.7.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2015. Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus. Palvelut. Viitattu 8.6.2016.
<https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/palvelut>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012-2014. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 3.3.2016.
<http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanta>

Turja, L. 2011. Lapset osallisina- kohti uutta varhaiskasvatuskulttuuria. Varhaiskasvatus tänään. Suomen Varhaiskasvatus ry:n verkkolehti. Toukokuu 2011. Viitattu 5.4.2016.
<http://ecef.org/wp-content/uploads/2014/03/2011-3-Turja.pdf>

Unicef. Lapsen oikeudet. Lapsen oikeudet lyhennettynä. Viitattu 6.7.2016.
<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-lyhennettyna/>

Lumme, R., Leinonen, R., Leino, M., Falenius, M., Sundqvist, L. 2006 Virtuaali ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyön ohjausprosessi. Monimuotoinen/toiminnallinen opinnäytetyö. Viitattu 23.8.2016
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/030906/1113558655385/1154602577913/1154670359399/1154756862024.html>

Kuviot

Kuvio 1: Ensimmäinen toimintakerta	21
Kuvio 2: Päiväkotikysely	21
Kuvio 3: Ruokapyramidi	22
Kuvio 4: Viskarijumppa	22
Kuvio 5: Toinen toimintakerta	24
Kuvio 6: Ystävyyden avaimet	25
Kuvio 7: Kolmas toimintakerta	27
Kuvio 8: Lasten herättely tulevaan valokuvausviikkoon	27
Kuvio 9: Neljäs toimintakerta	28
Kuvio 10: Viskareiden päiväkotia	29
Kuvio 11: Hyvinvointinäyttely valmistuu	30
Kuvio 12: Hyvinvointinäyttelyn tulokset	31
Kuvio 13: Lasten arviointi	33
Kuvio 14: Toiminnallisen arvioinnin myiökortit	33

Liitteet

Liite 1: Kuvauslupalappu	46
Liite 2: Kutsu hyvinvointinäyttelyyn	48
Liite 3: Opiskelijan havainnointilomake	50
Liite 4: Lasten keskustelun havainnointilomake.....	53
Liite 5: Lasten arviointilomake	54
Liite 6: Työntekijän havainnointilomake	56

Liite 1: Kuvauslupalappu

Hei! Nimeni on Johanna Åhman ja opiskelen Laurea Tikkurilassa. Toimin sosionomi harjoittelijana ajan: 21.3-27.5.2016. Harjoitteluni aikana toteutan myös opinnäytetyöni jonka nimi on: "Lasten hyvinvointi kuvina Keravan kunnallisessa päiväkodissa". Tähän sisältyy neljä orientoivaa toimintatuokiota liittyen hyvinvointiteemaan, sekä viikon kestoinen valokuvausprojekti. Tässä viskarit saavat ottaa ryhmän tabletilla kuvia päiväkotiarjen asioista, jotka tukevat heidän hyvinvointiaan. Pidän toimintatuokiot **ma 18.4, ke 20.4, to 21.4 ja pe 6.5.2016 klo 9:00-9:45**. Tämä tulee olemaan avoin päiväkodin vanhemmille, työntekijöille sekä tietenkin lapsille.

Pyydän lupaa saada käyttää lasten ottamia kuvia ja yhdessä tekemiämme tuotoksia tulevassa hyvinvointinäyttelyssä sekä opinnäytetyössäni. Pyydän myös lupaa käyttää kuvia joissa lapset saattavat esiintyä. Opinnäytetyössäni ei esiinny kuvia, jossa lapset ovat tunnistettavissa. Otetut kuvat eivät leviä toimintaympäristön ulkopuolelle.

Kyllä. Annan suostumukseni kuvata lastani päiväkodin taidenäyttelyyn.

Ei. En anna suostumustani kuvata lastani päiväkodin taidenäyttelyyn.

Kyllä. Annan suostumukseni lapseni osallistumiseen opinnäytetyöhöni.

Ei. En anna suostumustani lapseni osallistumiseen opinnäytetyöhöni.

Photograph permission

Hi! My name is Johanna Åhman. I'm socionom student from Laurea Tikkurila. I will work as a trainee during 21.3-27.5.2016. During my trainee time I'll do my thesis work called: "Wellbeing of children in Kerava's kindergarten". I will arrange 4 organize activity sessions **(18.4, 20.4, 21.4 and 6.5 at 9:00-9:45)** and one week term photo project. During that photo project kids can take photos of things that makes them feel good during their kindergarten day. Photos will be taken by tablet. Finally we will put the photos together as a photography exhibition.

I ask a permission to use photos and another stuff made by the children in the exhibition. I also ask permission to use photo where your child could appear. In my thesis work won't include photos where children can be identify. Photos of children will be only used in photography exhibition.

Yes. I give my permission for my child to be photographed for exhibition.

No. I don't want my child to be photographed for exhibition.

Yes. I give my permission for my child to take part in my thesis work.

No. I don't want my child to take part in my thesis work.

Lapsen nimi

Child's name

tion

Huoltajan allekirjoitus ja nimen selvennys

Signature of parent and name clarifica-

Liite 2: Kutsu hyvinvointinäyttelyyn

Tervetuloa hyvinvointinäyttelyyn.

Olette lämpimästi tervetulleita viskareiden kanssa tehtyyn hyvinvointinäyttelyyn! Näyttely koostuu viskareiden itse kuvaamista ja/tai ideoimista valokuvista. Kuvien aiheena on: ”asiat jotka tuntuvat hyvältä päiväkodissa.” Näyttelyn tarkoitus on saada lasten omat äänet kuuluviin sekä antaa kuvallinen ilmiasu heidän hyvinvointiaan tukeville asioille.

Viskareiden kuvien lisäksi näyttelyssä on esillä tuoksia yhteisöllisistä ja lapsia osallistavista toimintakerroista, mihin viskarit osallistuivat. Näyttely sijaitsee ryhmähuoneessa ajan: 10.5- 20.5.2016. Hyvinvointiteemaan ja valokuvaukseen orientoivat

**toimintakerrat sekä hyvinvointinäyttely ovat osa
opinnäytetyötäni.**

Lämpimästi tervetuloa!

Johanna Åhman ja viskarit

Liite 3: Opiskelijan havainnointilomake

1. Toimivuus

- Millainen tunnelma ja ilmapiiri toimintatuokiossa vallitsi?

	Huomattavasti	Vähän	Heikosti
Rauhallinen			
Rauhaton			
Kunnioittava			
Epätasa-arvoinen			
Yhteisöllinen			
Lapset toimivat erikseen			
Innostunut/viihtyisä			
Lapset eivät innostuneet toiminnasta			

- Mitkä asiat vaikuttivat toimivuuteen positiivisesti?

- Mitä kannattaa ottaa huomioon/tehdä toisin seuraavaa kertaa ajatellen?

2. Tarkoituksenmukaisuus

	Kyllä	Ei
Oliko toiminta lapsiläh- töistä?		
Tukivatko käytetyt mene- telmät toiminnan tarkoi- tusta?		
Oliko toiminta lasten ikä- tason mukaista?		
Tukiko toiminnan ajan- kohta lasten keskittymis- kykyä		

- Mitkä asiat vaikuttivat tarkoituksenmukaisuuteen positiivisesti?

- Mitä kannattaa ottaa huomioon/tehdä toisin seuraavaa kertaa ajatellen?

3. Vaikuttavuus

	Kyllä	Ei
Saivatko lapset vaikut- taa toimintansa sisäl- töön?		
Oliko toiminta muokat- tavissa lasten tarpeiden ja mieltymysten näköi- seksi?		
Saivatko lapset ilmaista oman mielipiteensä?		

- Mitkä asiat vaikuttivat vaikuttavuuteen positiivisesti?

- Mitä kannattaa ottaa huomioon/tehdä toisin seuraavaa kertaa varten?

4. Eettisyys

	Kyllä	Ei
Oliko toiminta eettisesti kestävä?		
Kokivatko lapset turvallisuutta toiminnoissa?		
Oliko toiminta perusteltua?		

- Mitkä asiat vaikuttivat eettisyyteen positiivisesti?

- Mitä kannattaa ottaa huomioon/tehdä toisin seuraavaa kertaa ajatellen?

Liite 5: Lasten arviointilomake

Mielipidekysely

Lapsille

1. Oliko toimintatuokioissa kivaa?

2. Oliko toimintatuokio sopivan pituinen?

3. Olisiko kivaa jos tällaisia toimintatuokioita järjestettäisiin uudestaan?

4. Kuunneltiin sinua toimintatuokiossa?

5. Tuntuiko sinusta että sait kerrotuksi omia ajatuksiasi?

6. Mikä toimintatuokiossa oli erityisen kivaa?

7. Mikä toimintatuokiossa oli ikävää?

8. Toiveita seuraavalle toimintakerralle

Liite 6: Työntekijän havainnointilomake

1. Oliko toiminta lasten tarpeiden ja ikätason mukaista?

Kyllä Osittain Ei lainkaan En osaa sanoa

--	--	--	--

Huomioita:

2. Tukiko toiminnan ajankohta mielestäsi toimintakertojen toimivuutta?

Kyllä Osittain Ei lainkaan En osaa sanoa

--	--	--	--

Huomioita:

3. Tukiko toimintatuokio lapsilähtöisyyttä?

Kyllä Osittain Ei lainkaan En osaa sanoa

--	--	--	--

Huomioita:

4. Saivatko lapset tuoda toiminnassa omat mielipiteensä kuuluviin tai vaikuttaa toimintaan?

Kyllä Osittain Ei lainkaan En osaa sanoa

--	--	--	--

Huomioita:

5. Mikä toiminnassa oli mielestäsi onnistunutta?

6. Mikä olisi voinut mennä toisin? Mitä olisi voinut ottaa huomioon? Kehitysehdotukset seuraaville toimintatuokioille.

Kiitos vastauksestasi!

Johanna Ahman, Launea Tikkurila